

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: « Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ
ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ».**

**TITLE OF THE DISSERTATION: «THE DIDACTICS EXPLOITATION OF
THE FAIRY TALE IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION».**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΝΑΤΣΗ

ΑΕΜ: 3768

**ΕΠΟΠΤΗΣ: ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ Η. ΚΩΤΟΠΟΥΛΟΣ,
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ (ΔΕΠ)**

Β' ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΡΙΑ: ANNA Π. ΒΑΚΑΛΗ, Ε.ΔΙ.Π.

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2022

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	σελ.3
Περίληψη.....	σελ.4
Abstract.....	σελ.5
Εισαγωγή.....	σελ.6
ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ	σελ.7
1. Η ιστορική διαδρομή και η διαχρονική αξία του παραμυθιού..	σελ.7
2. Τα χαρακτηριστικά των παραμυθιών.....	σελ.16
2.1. Λαϊκά.....	σελ.16
2.2. Σύγχρονα.....	σελ.23
3. Ο ρόλος του παραμυθιού στην ανάπτυξη του παιδιού.....	σελ.31
4. Η παιδαγωγική αξιοποίηση του παραμυθιού.....	σελ.37
5. Σενάριο διδακτικής πρότασης με τη χρήση της Δημιουργικής Γραφής.....	σελ.44
5.1. 1 ^η Δραστηριότητα.....	σελ.46
5.2. 2 ^η Δραστηριότητα.....	σελ.48
5.3. 3 ^η Δραστηριότητα.....	σελ.50
6. Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	σελ.51

Ευχαριστίες

Η πτυχιακή μου εργασία εκπονήθηκε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στη Φλώρινα. Φτάνοντας στο τέλος των προπτυχιακών μου σπουδών, όπως και της πτυχιακής μου εργασίας, επιθυμώ να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Κωτόπουλο Τριαντάφυλλο, καθηγητή και διευθυντή του μεταπτυχιακού, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε, τις πολύτιμες συμβουλές του, όπως και την αμέριστη βοήθεια που μου παρείχε σε όποιες στιγμές συναντούσα δυσκολίες κατά την ολοκλήρωση της εργασίας μου.

Στη συνέχεια, θα ήθελα να ευχαριστήσω το προσωπικό της βιβλιοθήκης που μου προσέφερε ταχυδρομικώς τα βιβλία που χρειαζόμουν, όπως και για το ενδιαφέρον που έδειξαν για να με βοηθήσουν.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τη γιαγιά μου για την υποστήριξη, την υπομονή και την εμπιστοσύνη που μου παρείχαν όλα αυτά τα χρόνια φοίτησής μου στο Πανεπιστήμιο, αλλά και κατά τη διάρκεια της ενασχόλησής μου με την πτυχιακή μου εργασία.

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εστιάζει στην αξιοποίηση του παραμυθιού στην προσχολική ηλικία. Στόχος της είναι η διερεύνηση του ρόλου του παραμυθιού και της χρησιμότητάς του στην ανάπτυξη του νηπίου. Το παραμύθι αποτελεί ένα πολύ δημιουργικό εργαλείο στην εκπαιδευτική διαδικασία, για τον λόγο ότι συνεισφέρει στην ολοκληρωτική ανάπτυξη και μόρφωση των παιδιών. Η αξιοποίησή του συνεισφέρει στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, στην αυτογνωσία, στην αντιμετώπιση και επίλυση διαφόρων ζητημάτων που απασχολούν τα παιδιά και στην ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων. Αρχικά, γίνεται αναφορά στην ιστορική διαδρομή του παραμυθιού, σε μερικές θεωρίες για την καταγωγή των παραμυθιών, όπως και στη σπουδαιότητα της χρήσης του. Σε επόμενο κεφάλαιο περιγράφονται τα χαρακτηριστικά των λαϊκών παραμυθιών, όπως και των σύγχρονων. Κατόπιν, προσεγγίζεται η σημασία του παραμυθιού στην ανάπτυξη των παιδιών κάνοντας αναφορά στα θετικά αποτελέσματα που παρέχουν στα παιδιά. Στη συνέχεια, αναφέρεται η εφαρμογή και η χρησιμότητα του παραμυθιού να συμπεριλαμβάνεται στον εκπαιδευτικό τομέα. Στο τελευταίο μέρος της εργασίας προσεγγίζεται ο όρος της Δημιουργικής Γραφής, όπως και τα διδακτικά σενάρια που αφορούν το παραμύθι και σχετίζονται με τη δημιουργική γραφή. Γι' αυτό και η παρούσα εργασία αναφέρεται στη σημασία και αναγκαιότητα του παραμυθιού στη ζωή των παιδιών, αλλά και στη σπουδαιότητά του να ενταχθεί στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα στο νηπιαγωγείο.

Λέξεις κλειδιά: παραμύθι, σύγχρονο, λαϊκό, διδακτική αξιοποίηση, δημιουργική γραφή

Abstract

This dissertation focuses on the use of fairy tales in preschool. Its aim is to investigate the role of the fairy tale and its usefulness in the development of the infant. The fairy tale is a very creative tool in the educational process, because it contributes to the complete development and education of children. Utilizing it contributes to the cultivation of critical thinking, self-knowledge, dealing with and resolving various issues that concern children and the development of language skills. First, reference is made to the historical course of the fairy tale, to some theories about the origin of the fairy tales, as well as to the importance of its use. The next chapter describes the characteristics of folk tales, as well as modern ones. Then, the importance of the fairy tale in the development of children is approached by referring to the positive results they provide to children. Next, the application and usefulness of the fairy tale to be included in the educational field is mentioned. In the last part of the work, the term Creative Writing is approached, as well as the didactic scenarios that concern the fairy tale and are related to creative writing. That is why the present work refers to the importance and necessity of the fairy tale in the lives of children, but also to its importance to be included in Primary education and specifically in kindergarten.

Keywords: fairy tale, modern, folk, didactic utilization, creative writing

Εισαγωγή

Το παραμύθι διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο από τα παλαιότερα ακόμη χρόνια, καθώς από τότε οι άνθρωποι συνήθιζαν να αναδεικνύουν τα δικά τους παραμύθια ανάλογα με την εποχή και τον τόπο όπου τοποθετούνταν. Γι' αυτό τον λόγο είναι ένα πανανθρώπινο είδος και μέσα από αυτό γίνονται φανερά τα γνωρίσματα διαφόρων λαών.

Τα παραμύθια εκτός από την ευχαρίστηση που παρέχουν στα παιδιά, τα βοηθούν στην ψυχοσυναισθηματική τους ανάπτυξη και στην εξωτερίκευση των συναισθημάτων τους. Μέσα από τη χρήση των παραμυθιών αναφέρονται και μεταδίδονται αξίες πανανθρώπινες. Εκτός από το γεγονός ότι αποτελεί διδακτικό μέσο, είναι και παιδαγωγικό, καθώς μέσα από την ενασχόληση των παιδιών με αυτό υπάρχει η δυνατότητα να καλλιεργηθούν οι δεξιότητές τους.

Επομένως, η ένταξη του παραμυθιού στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς μέσω αυτού λαμβάνουν γνώσεις με φυσικό και ευχάριστο τρόπο. Κατά συνέπεια, είναι ένα χρήσιμο μέσο και αποσκοπεί στη γνωστική, συναισθηματική και ψυχοκινητική ανάπτυξη. Ακόμη, αυτό που διακατέχεται στα παιδιά είναι η ευχαρίστηση, η απόλαυση που παρέχουν και η ελπίδα ότι όλα θα εξελιχθούν ομαλά.

Η παρούσα εργασία έχει θέμα της το παραμύθι και ειδικότερα αναφέρεται η σημασία του στην προσχολική ηλικία. Η εργασία αποτελείται από έξι κεφάλαια και ασχολείται με την αξιοποίηση του παραμυθιού στην προσχολική ηλικία.. Στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζεται η ιστορία του παραμυθιού και η αξία του ανά τους αιώνες. Στο δεύτερο κεφάλαιο προσεγγίζονται τα χαρακτηριστικά των παραμυθιών, ανάμεσα σε αυτά τα λαϊκά και τα σύγχρονα. Μελετάται ο ρόλος του στην ανάπτυξη των παιδιών και ακολουθεί αναφορά στην παιδαγωγική αξιοποίηση του παραμυθιού. Έπειτα, ακολουθούν δραστηριότητες οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν στο νηπιαγωγείο και σχετίζονται με τη δημιουργική γραφή. Στο τέλος, παρατίθενται οι βιβλιογραφικές αναφορές.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

1. Η ιστορική διαδρομή και η διαχρονική αξία του παραμυθιού

Η διαδρομή του παραμυθιού ανά τους αιώνες σημειώνει ένα συναρπαστικό «ταξίδι», καθώς ανθρωπολογικά η σχέση του με την Παιδική Λογοτεχνία και ειδικά με τα πρώτα αναγνώσματα και την πρώτη επαφή των παιδιών αποδεικνύεται στενή και ιδιαίτερος βοηθητική (Αναγνωστόπουλος, 1997:77).

Η λέξη «παραμύθι» προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «παραμύθιον», η οποία είχε τη σημασία της παρηγοριάς, της ανακούφισης, της ενθάρρυνσης και μετά τη χαρακτηρίσαν ως φανταστική ιστορία. Με βάση τον Thompson, το παραμύθι είναι μια αφήγηση με σειρά από υποθέσεις. Αυτή η αφήγηση είναι φανταστική, χωρίς να έχει πραγματικά στοιχεία, επίσης δεν γίνεται χαρακτηρισμός απέναντι σε κάποιο τόπο, αλλά ούτε και σε κάποιον άνθρωπο. Συγκροτείται δηλαδή από χαρακτηριστικά τα οποία βασίζονται στη μαγεία και στο ασυνήθιστο (Μαλαφάντης, 2007).

Εκτός από το ότι είναι ένα είδος φαντασίας, την προκαλεί ωστόσο και σε μεγάλο βαθμό. Μέσα από αυτά τα παραμύθια σχηματίζονται εικόνες στο παιδί, σύμφωνα με τις οποίες υπάρχει η πιθανότητα να ρυθμίσει τη φαντασία του (Τσαμπούρη κ.α., 2015).

Το παραμύθι μοιάζει με τον μύθο, αλλά εμφανίζει και διαφορετικά στοιχεία, τα οποία διακρίνονται από το γεγονός ότι το παραμύθι από την αρχή της δημιουργίας του, χαρακτηρίζεται για την ευρηματικότητα που διαθέτει και παρουσιάζεται με φανταστικό τρόπο (Ασλανίδου, 2014). Χαρακτηρίζεται από τη φαντασία και τη μαγεία, χωρίς να υπάρχει κάποιο αληθινό στοιχείο. Στην υπόθεσή του συμβαίνουν γεγονότα που δεν συναντούμε στην καθημερινή ζωή, καθώς όλα διαδραματίζονται με το στοιχείο της υπερβολής. Οι ιστορίες αυτές αποσκοπούν στη μετάδοση ηθικών διδαγμάτων, στην καλλιέργεια της σκέψης και των αντιλήψεων (Ζιώγα, 2017). Είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την ανάπτυξη των παιδιών, καθώς μέσα από την ευχαρίστηση και την ψυχαγωγία που προσφέρουν, είναι ένα μέσο σύμφωνα με το οποίο θα διαμορφωθεί η προσωπικότητά τους και γενικά έχουν θετικό αντίκτυπο

στηζωή των παιδιών. Τα αντιλαμβάνονται καλύτερα από κάποιο άλλο είδος κειμένου, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα που έχουν και την κατάσταση στην οποία βρίσκονται καθώς τα διαβάζουν (Μπετελχάιμ, 1995:23).

Για την καταγωγή του παραμυθιού εκφράστηκαν διάφορες αντιλήψεις, σχετικά με την εποχή από την οποία ξεκίνησε. Παρόλα αυτά έχει «περάσει» από όλες τις εποχές, καθώς από τα παλαιότερα χρόνια το παραμύθι διέθετε στοιχεία από τον κάθε πολιτισμό. Ο καθένας μπορούσε να συμπληρώνει ή και να αναιρεί κάποιο μέρος από την ιστορία του παραμυθιού, με βάση τις προσωπικές του προτιμήσεις. Οι αλλαγές αυτές πραγματοποιούνταν ανάλογα με την εποχή που προερχόταν ο καθένας.

Από αυτά τα στοιχεία γίνεται αντιληπτό ότι τα παραμύθια ανάγονται χρονολογικά από τη γέννηση του ανθρώπου, ο οποίος σύμφωνα με το είδος του, ανάλογα με τα συναισθήματα που είχε από διάφορες περιπέτειες και γεγονότα που περνούσε, προσπαθούσε να τα διαμορφώσει, ώστε να διατηρήσει αυτές τις εμπειρίες αναλλοίωτες στον χρόνο. Αυτό συνέβαινε για να μεταφερθούν μέσω των παραμυθιών στους ανθρώπους, με αποτέλεσμα να μην χαθούν τα γεγονότα αυτά από την ιστορία (Μιζαμίδου, 2017).

Φυσικά στις πρώτες ιστορίες των παραμυθιών εισάγονται νέα και διαφορετικά στοιχεία σταδιακά για να ενσωματωθούν σε καινούριες καταστάσεις και να μπορεί να αφορά τρόπους ζωής των εθνών, οι οποίοι δημιουργούσαν δικά τους παραμύθια από διαφορετικούς τόπους. Ως είδος μπορούσε με εύκολο τρόπο να μεταφερθεί σε διάφορους λαούς και μέσω της αφήγησής του, πολλά έθνη το «έπαιρναν» και μετά το έκαναν κτήμα τους.

Κατά την αρχαιότερη εποχή σχετίζονται με τα παραμύθια και διάφοροι ιστορικοί, ποιητές, φιλόσοφοι, όπως ο Ηρόδοτος, ο Αριστοφάνης, ο Πλούταρχος και άλλοι, οι οποίοι τα θεωρούσαν απολαυστικά και μαγευτικά μέσα για την απασχόληση των παιδιών.

Όσον αφορά την εποχή στο Βυζάντιο και τότε το παραμύθι ήταν καθοριστικής σημασίας και για τους ανώτερους από θέμα πλούτου και δύναμης, οι οποίοι το είχαν ως μέσο ψυχαγωγίας (Μιζαμίδου, 2017). Και στην Οθωμανική περίοδο ο ρόλος των παραμυθιάδων έχρηζε σπουδαίας σημασίας (Αυδίκος, 1997:43). Οι άνθρωποι αυτοί συνηθίζονταν να ήταν μεγάλης ηλικίας, παρόλο όμως που δεν ήταν μορφωμένοι,

διέθεταν μια εμπειρία καθώς είχαν ασχοληθεί σε σημαντικό βαθμό με το αφηγηματικό κομμάτι και ήταν ιδιαίτερα συναισθηματικοί. Αυτοί δημιούργησαν και επανέφεραν την ομιλία μέσω των παραμυθιών, τα οποία έπαιρναν θέση σε ταξίδια και οικογενειακές συγκεντρώσεις, με σκοπό την ψυχαγωγία (Αναγνωστόπουλος, 1997:19-20).

Αργότερα στην εποχή της Αναγέννησης τα παραμύθια παίρνουν γραπτή μορφή, τα οποία δημιουργούν επίσημα πρόσωπα, όπως είναι οι συγγραφείς και οι εκπαιδευτικοί και επικροτούνται με βάση τον νόμο (Μιζαμίδου, 2017).

Κατά τον 16^ο αιώνα αρχίζει η γραπτή μορφή μερικών παραμυθιών, τα οποία είχαν ληφθεί υπόψη με την προφορική τους μορφή. Πρώτοι ήταν οι Ιταλοί Straparola (1533) και Basile (1624), των οποίων τα παραμύθια άρχισαν να παίρνουν γραπτή μορφή. Ακόμη, ο Charles Perrault (1628 – 1703), γνωστοποιήθηκε από τη συλλογή του «Τα παραμύθια της μάνας μου της Χήνας» (Κανατσούλη, 2002). Αυτή η συλλογή του διαθέτει παραμύθια τα οποία εμφανίστηκαν και πραγματοποιήθηκαν σε όλες τις γλώσσες και είναι «Ο Κοντορεβιθούλης», «Η Κοκκίνοσκουφίτσα» και πολλά ακόμη (Αναγνωστόπουλος, 1997:81).

Τα επόμενα χρόνια μέσω των παραμυθιών εκδηλώνονται οι ανάγκες και οι κανόνες της συγκεκριμένης εποχής και συνηθίζονται για την ευχάριστη απασχόληση και ανάπτυξη των παιδιών.

Όμως, το λαϊκό παραμύθι ξεκίνησε να ερευνάται συστηματικά αργότερα κατά τον 19^ο αιώνα, με προτροπή των αδελφών Grimm, οι οποίοι επεξεργάστηκαν τα λαϊκά παραμύθια και τα ταξινόμησαν στη συλλογή «Παιδικά και σπιτικά παραμύθια». Εκτός αυτού ασχολήθηκαν και με την προέλευση των παραμυθιών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την κινητοποίηση και άλλων ερευνητών, ώστε να αναπτυχθούν γνώσεις και διάφορες αντιλήψεις απέναντι στο παραμύθι (Μιζαμίδου, 2017).

Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν συγγραφείς της νεότερης εποχής, οι οποίοι είχαν την πρόθεση να χρησιμοποιήσουν τα λαϊκά παραμύθια, δίνοντας τους όμως τον προσωπικό τόνο και τα χαρακτηριστικά του συγγραφέα, αλλά επινοώντας και μερικά παραμύθια με τη δική τους τεχνοτροπία, αλλά βασισμένα στο ύφος των προηγούμενων παραμυθιών. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσεται ο Hans Christian Andersen, ο οποίος παρατηρείται ως πρωτοπόρος και ιδρυτής του

νεωτεριστικού παραμυθιού (Κανατσούλη, 2018:90). Το έργο του «Τα Παραμύθια για παιδιά» που γράφτηκε από το 1835-1837, μεταφράστηκε σε περισσότερες από ενενήντα γλώσσες. Το 1873 μεταφράστηκαν στα ελληνικά από τον Βικέλα τα παραμύθια του όπως «Το μολυβένιο στρατιωτάκι», «Το κοριτσάκι με τα σπέρτα» και πολλά ακόμη. HIBBY (International Board on Books for Young People) όρισε την ημέρα της 2 Απριλίου ως ημέρα για τα παιδικά βιβλία, με σκοπό να δοξάσει τη μνήμη του Hans Christian Andersen (Αναγνωστόπουλος, 1997:82).

Κατά τον 20^ο αιώνα ερευνήθηκε σε μεγάλο ποσοστό το παραμύθι από σημαντικούς ερευνητές, λαογράφους και εκπαιδευτικούς. Αυτοί ήταν ο Ν. Πολίτης, ο Γ. Μέγας, ο Σ. Κυριακίδης, ο Δ. Λουκάτος, ο Δ. Οικονομίδης, ο Μ. Γ. Μερακλής και πολλοί ακόμη (Αναγνωστόπουλος, 1997:83).

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως μέσα από την πρόθεση των αδελφών Grimm, οι οποίοι προσπάθησαν να μελετήσουν την καταγωγή των παραμυθιών, ήταν η αιτία να προσεγγίσουν το συγκεκριμένο θέμα και άλλοι ερευνητές. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να υπάρξουν ποικίλες θεωρίες σχετικά με την καταγωγή των παραμυθιών.

Αυτές οι θεωρίες παρουσιάζονται παρακάτω:

1. Η ινδοευρωπαϊκή θεωρία, σύμφωνα με την οποία είναι η πρώτη θεωρία η οποία δημιουργήθηκε από τους αδελφούς Grimm. Αυτοί ισχυρίζονταν ότι τα παραμύθια προέρχονταν από το ινδοευρωπαϊκό έθνος και γι' αυτό τον λόγο μεταφέρθηκαν προς την πλευρά των ινδοευρωπαϊκών ομάδων. Επίσης, θεωρούσαν ότι τα παραμύθια ήταν μύθοι, οι οποίοι άλλαξαν σε απλούστερη μορφή και ο τρόπος για να γίνουν αντιληπτοί είναι να δοθούν διευκρινίσεις από εκεί που πηγάζουν (Ασλανίδου, 2014).

2. Σύμφωνα με τη μυθολογική θεωρία, της οποίας οι εκφραστές ήταν οι Max Muller, Angelode Cubernatis, John Fiske, Sir George Cox, πίστευαν ότι τα παραμύθια προκύπτουν από τους μύθους για την ημέρα και το βράδυ. Οι ίδιοι επιχείρησαν να ανιχνεύσουν διάφορα φυσικά φαινόμενα που εμφανίζονται στα παραμύθια, όπως η αυγή, η νύχτα, ο ήλιος κτλ. (Αυδίκος, 1997:69).

3. Η ινδική θεωρία, υποστηρίχθηκε από τον Benfey, ο οποίος θεωρούσε ότι οι ινδικοί μύθοι, πηγάζουν από τους μύθους του Αισώπου, ενώ η προέλευση των παραμυθιών είναι από την Ινδία, από τα οποία μερικά έγιναν γνωστά πριν από τον 10^ο

αιώνα μέσω της προφορικότητας. Αργότερα με τη λογοτεχνική παράδοση και τέλος από τους Μογγόλους, στους οποίους τα παραμύθια έφτασαν από την Κίνα και το Θιβέτ και μετά εξαπλώθηκαν στην Ευρώπη(Ασλανίδου, 2014).

4. Η πολυγενετική θεωρία, η οποία εκφράστηκε από τους εθνολόγους, με κύριο εκπρόσωπο τον Άντριου Λάνγκ (Lang). Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οι μύθοι, τα παραμύθια και οι ιστορίες με παρόμοιο περιεχόμενο, έκαναν την εμφάνισή τους σε έθνη με ανόμοιους τρόπους ζωής. Ο Άντριου Λάνγκ, επιχείρησε να αποδείξει από αυτό το περιεχόμενο, ένα συνολικό αποτέλεσμα ως προς την ανάπτυξη των λαών (Ασλανίδου, 2014).

5. Όσον αφορά την ιστορικογεωγραφική θεωρία, έχει προέλευση από τη Φιλανδική Σχολή, η οποία πήρε την ονομασία αυτή από τους Φιλανδούς ιδρυτές της. Οι ιδρυτές πίστευαν ότι το παραμύθι δεν αλλάζει σε σημαντικό βαθμό, όταν μεταφέρεται από γενιά σε γενιά. Αντίθετα, η μεταφορά του σε ένα εξωτερικό περιβάλλον, παρουσιάζει αλλαγές με βάση τις νέες συνθήκες που επικρατούν(Ασλανίδου, 2014).

6. Σχετικά με την συμβολιστική θεωρία, οι εκπρόσωποί της ήταν ο Σεντύβ (Saintyves), ο οποίος ανέφερε ότι τα παραμύθια προέρχονται από τελετές, οι οποίες γινόταν στα παλαιότερα χρόνια. Ο Βαν Γκένεπισχυριζόταν ότι το παραμύθι είχε σχέση με τον τοτεμισμό και τις τελετές που οργανώνονταν με βάση αυτή τη λατρεία. Τέλος, ο Νάουμαν (Naumann), θεωρούσε ότι το παραμύθι συνδεόταν με θρησκευτικές τελετές(Ασλανίδου, 2014).

7. Μια άλλη, τέλος, θεωρία είναι η ψυχολογική – ψυχαναλυτική θεωρία, η οποία θεωρούσε ότι το παραμύθι βασίζεται στην κλινική προσέγγιση, κατά την οποία εφαρμόζεται για την κατάληξη σε κάποιο συμπέρασμα της ασθένειας και την αποκατάσταση της υγείας των ασθενών. Επίσης, στηρίζεται στη θεωρητική προσέγγιση, η οποία βασίζεται στην ψυχική λειτουργία του ανθρώπου και την κειμενοαναλυτική προσέγγιση, η οποία ερευνά το παραμύθι με ψυχαναλυτικούς όρους. Δεν κατάφερε όμως η θεωρία αυτή να δώσει απαντήσεις, σχετικά με την καταγωγή του παραμυθιού(Ασλανίδου, 2014). Επίσης, η συγκεκριμένη θεωρία θεωρεί πως τα στοιχεία που βρίσκονται πέρα από τη λογική στα παραμύθια έχουν καταγωγή από τα όνειρα (Αναγνωστόπουλος, 1997).

Με βάση την προσέγγιση του V. Προπρη οποία είναι η μορφολογία του παραμυθιού, ο Προπρεπιθυμούσε να δώσει απαντήσεις, όσον αφορά τα κοινά στοιχεία

που είχαν διάφοροι λαοί μεταξύ των παραμυθιών. Οι απαντήσεις αυτές θα δινόταν από το έργο του Μορφολογία του Παραμυθιού. Αυτό θα το πετύχαινε μέσα από τη διαίρεση του παραμυθιού σε τμήματα και μετά στηδιαδικασία για την επεξεργασία του (Ασλανίδου, 2014).

Γενικά τα παραμύθια διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στη ζωή των ανθρώπων και γι' αυτό δεν υπάρχουν κοινωνίες και χρονικές περίοδοι που να μην διαθέτουν παραμύθια, είτε αυτά είναι σε γραπτή είτε σε προφορική μορφή. Συγκεκριμένα τα παραμύθια με προφορική μορφή, τα γνωστά λαϊκά παραμύθια, παρόλο που έχουν περάσει από πολλές γενιές, συνεχίζουν να υπάρχουν. Είναι μια μορφή που αφορά το σύνολο της ανθρωπότητας και ο τρόπος με τον οποίο κάνει χρήση τη γλώσσα, συμβάλλει στον παγκόσμιο χαρακτήρα του. Αυτός ο χαρακτήρας που έχει «δημιουργηθεί», οδηγεί τα έθνη που έχουν διαφορετικό χαρακτήρα στη μεταξύ τους σύνδεση. Η ιδιαίτερη γλώσσα των παραμυθιών κατόρθωσε να έχει έναν χαρακτήρα ενιαίο και να κάνει την εμφάνισή του σε όλο τον κόσμο. Παρόλα αυτά είναι ανοιχτή στο ασυνήθιστο, με σκοπό την εξέλιξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των διάφορων τόπων.

Πολλοί ερευνητές ισχυριζόταν ότι τα λαϊκά παραμύθια είναι κείμενα τα οποία είτε απαγγέλλουν τα παιδιά είτε τα διαβάζουν για τα παιδιά. Όμως σε πολλές υποθέσεις των παραμυθιών γίνεται λόγος για βασανιστήρια και θανάτους, τα οποία διεκπεραιώνονται σε πολλές ιστορίες. Επίσης, τονίζουν τις ανισότητες μεταξύ των ανθρώπων με υψηλή οικονομική δυνατότητα με αυτούς που έχουν χαμηλή οικονομική δυνατότητα, όπως και τις διαφορές σε σχέση με τους Εβραίους και τους ιθαγενείς. Ακόμη, γίνεται σχολιασμός περί των προκαταλήψεων και των συμπεριφορών απέναντι στις διακρίσεις των φύλων σε αρσενικό και θηλυκό, που λαμβάνουν μέρος στο παραμύθι. Ωστόσο, αυτά τα παραμύθια συνεχίζουν να διατηρούνται ως οι ιδανικότερες ιστορίες για την απασχόληση των παιδιών και αρκετοί είναι οι εμπειρογνώμονες, οι οποίοι τα θεωρούν κατάλληλα για τη χρήση τους. Αυτή η θετική τους στάση απέναντι στη χρησιμότητα των παραμυθιών οφείλεται στο ότι μέσω αυτών αναπτύσσεται η φαντασία, κατά την οποία θα βοηθήσει το παιδί και στη μετέπειτα πορεία της ζωής του, να μπορεί να πράττει με διάφορων ειδών εναλλακτικές σχετικά με κάποιο ζήτημα και να οδηγείται στην επίλυσή του. Επίσης, αρχίζουν να γνωρίζουν την παράδοση, καθώς περιλαμβάνει διάφορα στάδια από έναν λαό, προσεγγίζονται παλαιότερες ιστορίες, έθιμα και

οτιδήποτε σχετίζεται με αυτόν τον λαό. Επειδή το παραμύθι αφορά γενικότερα το σύνολο της ανθρωπότητας, όλες αυτές οι ιστορίες όταν έχουν προέλευση και από άλλες κουλτούρες και κοινωνίες, εμφανίζονται στα παραμύθια σε παγκόσμιο τομέα. Κατά συνέπεια, το παραμύθι γίνεται η αφορμή για την ενίσχυση της αντίληψης σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Ακόμη, κρίνεται ως το ιδανικότερο μέσο για την εκπαίδευση του παιδιού, επειδή οι ιστορίες που έχουν γραφτεί από τους ανθρώπους της παλαιότερης εποχής, γίνεται αντιληπτό ότι ταιριάζουν με τον τρόπο που σκέφτονται τα παιδιά.

Βέβαια, το παραμύθι πέρασε από αρκετές διαδικασίες σχετικά με την πολλαπλή του σημασία και στην ολόπλευρη αντίληψη με την οποία καταλαμβάνεται η ψυχή του ανθρώπου. Εξαιτίας αυτού έπρεπε να το παρατηρήσουν μέσω των θεωριών, με σκοπό την εξήγησή του. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως οι θεωρίες που επιχειρούν να ασχοληθούν για την καταγωγή των παραμυθιών είναι η μυθολογική, κατά την οποία το παραμύθι προέρχεται από τη δημιουργία των μύθων, η συμβολιστική, η οποία θεωρεί ότι είναι μύθοι από παλαιότερες θρησκευτικές αντιλήψεις. Επίσης είναι η ψυχαναλυτική, σύμφωνα με την οποία το παραμύθι βασίζεται στην ψυχική λειτουργία του ανθρώπου και στην αποκάλυψη της σημασίας των ονείρων. Τέλος γίνεται λόγος για την ανθρωπολογική θεωρία, η οποία πιστεύει ότι συνιστούν πολιτισμούς που εξακολουθούν να υπάρχουν από τις αρχαϊκές κοινωνίες (Κανατσούλη, 2002).

Γενικότερα τα παραμύθια αποτυπώνουν τη δική τους σφραγίδα στην ιστορία του ανθρώπου. Από τα παλαιότερα χρόνια που υπήρχαν τα παραμύθια, οι άνθρωποι τα αφηγούνταν μεταξύ τους και τα άλλαζαν ανάλογα με το ποιος τα έλεγε και σε ποιον απευθυνόταν και μέσα από αυτή την ιστορία γινόταν ανταλλαγή των εμπειριών τους. Αυτά που αποτελούν μέρος της προφορικής μορφής είναι τα λαϊκά παραμύθια, οι μύθοι και οι θρύλοι. Όσον αφορά τους μύθους και τους θρύλους έχουν τη βάση τους από τον πολιτισμό, ενώ το παραμύθι κάνει λόγο για τα βιώματα ενός ανθρώπου, όχι γνωστού απαραίτητα, αλλά τα στοιχεία που έχει κάνουν τους άλλους που τα αφηγούνται ή τα ακούν να παρατηρούν ομοιότητες με τον εαυτό τους (Καπόλα, 2020). Ο κάθε άνθρωπος βλέπει τα γεγονότα που διαδραματίζονται στην ιστορία με έναν διαφορετικό τρόπο από τους άλλους και έχει ακόμη διαφορετική επίδραση στο άτομο, ανάλογα με την κατάσταση στην οποία βρίσκεται εκείνη τη στιγμή που τα

διαβάζει ακόμη και ο ίδιος ο άνθρωπος, όσες φορές και να το διαβάσει (Μπετελχάιμ, 1995:23).

Γενικότερα αποσκοπεί να φτάσει στο στάδιο της ωριμότητας και γι' αυτό τον λόγο το παραμύθι θεωρείται ότι η μύηση είναι η βαθύτερη λειτουργία του. Το παιδί στην πρώτη φάση της ζωής του βρίσκεται υπό την προστασία της οικογένειάς του. Αργότερα όμως έρχεται η στιγμή που απομακρύνεται από το περιβάλλον του και εισέρχεται σε ένα άλλο περιβάλλον με τους ενήλικες. Αυτό γίνεται φανερό και από τις υποθέσεις των παραμυθιών, όπου διεκπεραιώνονται γεγονότα κατά τα οποία κάποιο μέλος από την οικογένεια φεύγει από τη ζωή, εισέρχεται ο ρόλος της κακιάς μητριάς και το παιδί διώχνεται από τους γονείς. Η στιγμή που το παιδί περνάει από την πρώιμη του ηλικία στον ενήλικο κόσμο γίνεται μέσα από διάφορες τελετές ανά τους πολιτισμούς, ενώ στη σημερινή εποχή αυτό το πέρασμα γίνεται με την πραγματική κατάσταση κατά την οποία περνάει ο άνθρωπος, δηλαδή δοκιμασίες, θανάτους και αναστάσεις. Σε όλες τις στιγμές της ζωής του ανθρώπου το παραμύθι βρίσκεται μαζί του, να τον συνοδεύει από τα παλαιότερα χρόνια μέχρι και τη σημερινή εποχή.

Τα παιδιά, καθώς έρχονται σε επαφή με τα παραμύθια καλλιεργούν τη φαντασία τους, κατανοούν σε μεγαλύτερο βαθμό τα συναισθήματά τους, μέσα από την ιστορία που διαδραματίζεται και τους ήρωες, μπαίνουν στη θέση τους και με αυτό τον τρόπο μπορούν να αντιμετωπίσουν ζητήματα που τους απασχολούν και να τα επιλύσουν (Καπόλα, 2020).

Θεωρείται ότι η έκθεση σε αυτά συνιστά ένα ιδιαίτερα χρήσιμο μέσο το οποίο φέρει σημαντικά αποτελέσματα καθώς τα παιδιά εξελίσσονται όσον αφορά το κομμάτι της συναισθηματικής και κοινωνικής βελτίωσης και όχι μόνο σε γνωστικό επίπεδο. Επίσης, ενισχύεται η δημιουργικότητα και η κριτική σκέψη τους. Αυτό γίνεται γιατί το περιεχόμενο του παραμυθιού χαρακτηρίζεται από ποικιλία εικόνων που «οδηγούν» τον αναγνώστη και ακροατή στον κόσμο του φανταστικού. Επίσης, μέσα από τις εικόνες, τα σύμβολα και τις μεταφορές, παρέχεται στο παραμύθι παιδαγωγική αξία. Ακόμη, χαρακτηρίζεται για την ψυχολογική του μέθοδο, η οποία συμβαίνει κατά την ταύτιση τους με τους ήρωες της ιστορίας (Τσαμπούρη κ.α., 2015).

Με βάση τον Bruno M. Bettelheim, τα παραμύθια πέρα από το γεγονός ότι έχουν θετικό αντίκτυπο στην προσωπικότητα του παιδιού και στην αφύπνιση του

μυαλού του, συνεισφέρουν στη διευκόλυνσή του να μπορεί να δίνει λύσεις σε ζητήματα που τον απασχολούν. Παράλληλα, καθώς συνδυάζουν τον πραγματικό με το φανταστικό κόσμο, έρχονται ως ένα μέσο αρωγής στη λήψη αποφάσεων και στη δυνατότητά τους να λειτουργούν με τον δικό τους τρόπο. Αυτό είναι πιο εύκολο και ικανό να συμβεί από αυτά τα είδη ιστοριών παρά από την καθημερινή τους ζωή.

Είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για τη συνολική ανάπτυξη των παιδιών καθώς, μέσα από τις ιστορίες αυτές, καλλιεργούν τη φαντασία, αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τα συναισθήματά τους, όπως και την έννοια της προσοχής, αλλά συμβάλλουν και στην εξάσκηση της μνήμης τους. Ακόμα, αναπτύσσεται ο τρόπος σκέψης τους και χρησιμοποιείται ως ένα εργαλείο μάθησης, το οποίο όμως δεν φαίνεται, καθώς διαθέτουν ευχάριστο περιεχόμενο (Μαλαφάντης, 2007).

Επιπλέον, όπως γίνεται στα παραμύθια, έτσι γίνεται και στην καθημερινή ζωή, καθώς όλοι οι άνθρωποι έχουν να εξιστορήσουν και από μια ιστορία που τους συνέβη. Όμως, τα παραμύθια έχουν περισσότερα να πουν και να μεταδώσουν. Είτε κάποιος είναι αναγνώστης, είτε ακροατής μέσα από τις ιστορίες μεταφέρεται σε έναν άλλο φανταστικό κόσμο.

Όσον αφορά τη σχέση που δημιουργείται μεταξύ του αφηγητή και του ακροατή, επιφέρει στενούς δεσμούς, αλλά και ακροατές που ακούν πραγματικά. Αυτά είναι στοιχεία που χρειάζονται για να δεθούν οι σχέσεις των ανθρώπων. Είναι ένα εργαλείο το οποίο απελευθερώνει τον άνθρωπο από τις καθημερινές του ασχολίες, τον βοηθάει να παραμερίσει για λίγο τα όποια ζητήματα και αν τον απασχολούν. Κατά την διάρκεια της αφήγησης, ο αφηγητής και ο ακροατής βρίσκονται αποκλειστικά σε αυτή τη στιγμή και δεν σκέφτονται κάτι διαφορετικό. Παράλληλα, ενώ έχουν αφηθεί στην ιστορία, ενεργοποιούνται και τα συναισθήματα που βιώνουν. Σε αυτό τον κόσμο της φαντασίας δεν υπάρχει κάτι που να θυμίζει την καθημερινή ζωή των ανθρώπων, καθώς μέσα από αυτό το διαφορετικό περιβάλλον σχηματίζονται οι εικόνες από το παραμύθι (*To BHMATeam*, 2018).

Συμπερασματικά, όπως έχει αποδειχτεί κατά τη διάρκεια των αιώνων, τα παραμύθια επιφέρουν σημαντικά αποτελέσματα όσον αφορά τη συνολική ανάπτυξη των παιδιών. Μέσα από τους ήρωες της ιστορίας, αλλά και από το ίδιο το περιεχόμενο, γίνονται φανερές αλήθειες για την πραγματικότητα και γι' αυτό τα βοηθά να μπορέσουν να δώσουν λύσεις σε ζητήματα της καθημερινής ζωής. Οπότε,

όταν περάσουν από τη φανταστική αυτή ιστορία και οδηγηθούν στο τέλος της θα αρχίσουν να βλέπουν τα πράγματα πιο θετικά (Στανιού, 2021).

2. Τα χαρακτηριστικά των παραμυθιών

2.1. Λαϊκά

Αυτό το είδος παραμυθιού από τα λεγόμενα του καθηγητή λαογραφίας Πετρόπουλου, περιλαμβάνει φανταστικές ιστορίες με μαγικά στοιχεία που βρίσκονται εκτός από τον πραγματικό κόσμο. Αυτό συμβαίνει για να προσφέρει ευχαρίστηση και ψυχαγωγία στους αφηγητές και ακροατές του. Επίσης, λόγω των πραγματικών συνθηκών ζωής φέρνει την κοινωνία να βρίσκεται αντιμέτωπη με δυσάρεστα συναισθήματα και γι' αυτότο λαϊκό παραμύθι είναι το μέσο που θα συνεισφέρει στην καλύτερη ζωή και ψυχαγωγία, όπως αναφέρει ο Μερακλής. Παράλληλα, σύμφωνα με τον Μέγα, στην υπόθεση της ιστορίας όλοι οι ήρωες συνυπάρχουν με τη φαντασία, διακρίνονται από το έντεχνο της διήγησης και στοχεύουν στην ευχαρίστηση και στηδιασκέδαση(Κανατσούλη, 2018).

Ακόμη, μέσα από το παραμύθι μπορεί να γίνει εφικτή η λειτουργία με την οποία λαμβάνεται η πραγματικότητα, την οποία περικλείει το παραμύθι με μέθοδο που ξεπερνά τα ιστορικά και κοινωνικά στοιχεία, όπως πιστεύουν οι θεωρητικοί. Γι' αυτό τον λόγο πολλοί ερευνητές και επόμενοι λαογράφοι δίνουν ορισμούς για το παραμύθι και το μελετούν μέσα από την άποψη που ειπώθηκε προηγουμένως από τους θεωρητικούς. Μεταξύ αυτών ο Retsch, τόνισε ότι το παραμύθι είναι ως «αρχέτυπο της ανθρώπινης αφηγηματικής τέχνης». Με βάση τον Luthi, είναι «μια πράξη αυθεντικής ποιητικής ενόρασης». Αυτές οι γνώμες έχουν σχέση με τις απόψεις που πίστευαν οι θεωρητικοί (Αυδίκος, 1997:32-33).Αντιθέτως, ο Λουκάτος θεωρεί ότι το παραμύθι είναι μια λαϊκή εξιστόρηση, η οποία έχει κοινά χαρακτηριστικά με τον μύθο και χρήζει σπουδαίας σημασίας για τη Λαογραφία. Όπως υποστηρίζει και ο Γιούνγκ, χαρακτηρίζει τα παραμύθια ως «όνειρα του συλλογικού ασυνείδητου». Επιπλέον, γίνεται λόγος ότι χαρακτηρίζονται ως όνειρα στα παιδικά χρόνια όλων των ανθρώπων (Προύσαλης, 2009). Επίσης, με βάση τουςBolte και Polivka, ένας άλλος ορισμός για το παραμύθι είναι ότι περιλαμβάνει ιστορίες από ποιητική φαντασία,

είναι εκτός από τον κόσμο της πραγματικότητας και σε όλες τις ηλικίες προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα. Ειδικότερα, θεωρούν για το παραμύθι ότι είναι μια «ανώνυμη λαϊκή διήγηση που έχει δημιουργηθεί με ποιητική φαντασία κι απόλυτη λιτότητα, είναι παρμένη από τον ονειρικό κόσμο του μαγικού, έχει περιεχόμενο μη αληθινό-φανταστικό, είναι μια ιστορία του θαύματος που δεν εξαρτάται από τους όρους της πραγματικής ζωής, έχει σαηγευτικό χαρακτήρα και γοητεία και την ακούν με ευχαρίστηση μικροί και μεγάλοι έστω και αν δεν τη θεωρούν πιστευτή». Αυτό σημαίνει πως πρόκειται για μια προφορική αφήγηση, η οποία έχει διατηρηθεί ανάμεσα στα χρόνια. Η ομιλία αυτή βοήθησε τους ανθρώπους να εκδηλώσουν τα συναισθήματα τους και να πάρουν θέση απέναντι στα κοινωνικά ζητήματα. Εξαιτίας αυτών των χαρακτηριστικών, το λαϊκό παραμύθι συνιστά ένα παγκόσμιο φαινόμενο, καθώς όλες οι κοινωνίες δημιούργησαν παραμύθια (Προύσαλης, 2009).

Σε σχέση με τη θεωρία του Μέγα, ο ίδιος πιστεύει αντίστοιχα ότι το παραμύθι είναι «μίαν διήγησιν, η οποία πλάττεται με ποιητική φαντασίαν από τον κόσμο του μαγικού ή διήγησιν περί θαυμασίων συμβάντων». Οι συγκεκριμένοι ορισμοί όπως ορίστηκαν από τους Bolte και Polivka και τον Μέγα, αναφέρουν χαρακτηριστικά σε σημαντικό βαθμό την ποιητική λειτουργία που διαθέτει το παραμύθι και παράλληλα γίνονται αναφορές και σε κάποια χαρακτηριστικά του. Όμως, οι ορισμοί τους δεν σημείωσαν σημαντική πρόοδο για τους ερευνητές καθώς, επέφεραν δυσκολίες ως προς την κατηγοριοποίησή τους με βάση την αναφορά τους στην έννοια του είδους (Αυδίκος, 1997:33).

Όσον αφορά το λαϊκό παραμύθι είναι μια προφορική αφήγηση με φανταστικό περιεχόμενο, η οποία περνάει από γενιά σε γενιά και αυτό που επιθυμεί να πετύχει είναι να οδηγήσει τους ακροατές της στην απόλαυση της ιστορίας αυτής και στην ψυχαγωγία τους. Αποτελεί έναν παγκόσμιο χαρακτήρα, καθώς όλοι οι πολιτισμοί από την αρχή της εμφάνισής τους έχουν πει παραμύθια που να τους εκπροσωπούν. Αυτά τα παραμύθια που έχουν ειπωθεί από τον κάθε πολιτισμό ξεχωριστά, έχουν διαμορφωθεί κατά ένα μέρος από άλλα διεθνή παραμύθια. Παρόλα αυτά υπάρχουν στοιχεία μέσα στο παραμύθι, από τα οποία γίνονται φανερά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε τύπου. Είναι ένα είδος το οποίο χρήζει σπουδαίας σημασίας για πολλούς ερευνητές, πιθανόν επειδή αποτελεί ένα εκπαιδευτικό μέσο, το οποίο διαμορφώνει την ανάπτυξη των παιδιών. Αντίθετα, είναι πιθανόν να προσελκύεται λόγω του ότι δεν είναι κατάλληλο για τη μόρφωση και εξέλιξη των παιδιών, επειδή

γίνεται λόγος για τις επιθετικές συμπεριφορές που διαφαίνονται στην ιστορία του (Κουκάλη, 2015).

Το λαϊκό παραμύθι έχει κάνει την εμφάνισή του από τα παλαιότερα χρόνια και χαρακτηρίζεται για την προφορική του αφήγηση. Μέσα από αυτές τις ιστορίες οι άνθρωποι διασκέδαζαν και ήταν ένα εργαλείο που συνεισέφερε στις ανάγκες και στην ενσωμάτωση των ατόμων στην κοινωνία. Είναι ομαδικό έργο, καθώς το υλικό και τη μέθοδο για τη δημιουργία του παραμυθιού που χρησιμοποιούσε ο συγγραφέας το λάμβανε με βάση την παράδοση της τέχνης του και από τους ακροατές, οι οποίοι ήταν ενημερωμένοι σχετικά με την παράδοση. Προκειμένου να συνεχίσουν την πορεία τους και να μην «χαθούν» από την ιστορία, ήταν σπουδαίας σημασίας η διατήρηση της μνήμης (Σωτηρίου κ.α., 2013). Οι παραμυθάδες καθώς ήταν παρόν στην αφήγηση του παραμυθιού, το συγκρατούσαν για να μην το ξεχάσουν, έβαζαν στην υπόθεση της ιστορίας και δεδομένα που επιθυμούσαν και ύστερα το παρουσίαζαν σχετικά με τα ατομικά τους χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητές τους (Αναγνωστόπουλος, 1997:17-28). Παρόλα αυτά λόγω της μη διατήρησης της μνήμης, οι ιστορίες έχουν διαφοροποιηθεί, στις οποίες μερικά στοιχεία είτε δεν υπάρχουν πλέον είτε έχουν συμπληρωθεί από διαφορετικά παραμύθια. Εντούτοις οι αλλαγές που προκλήθηκαν σε μερικά παραμύθια γίνονται με βάση τις μεθόδους της αφήγησης, όπως και από τις ιδιότητες που διακατέχουν τα παραμύθια αυτά (Σωτηρίου κ.α., 2013).

Από την αρχή της δημιουργίας του και από τους διάφορους πολιτισμούς από όπου περνούσε, η μορφή και οι ιδιότητές του παρέμεναν σταθερές, χωρίς να αλλάζουν καθόλου. Επίσης, χαρακτηρίζεται για τις απόψεις που υπάρχουν στον συγκεκριμένο τόπο, αλλά είναι και παγκόσμια. Αυτό το είδος παραμυθιού, διαμορφώνεται διαρκώς, αλλά δεν αλλάζει εντελώς, καθώς η κύρια δομή του παραμένει σταθερή και αμετάβλητη. Εκτός αυτού διαπλάθει κιόλας, μέσα από τα βιώματά του, τις αντιλήψεις και από τα δεδομένα που παρέχει.

Αυτά τα παραμύθια λόγω των ομοίων στοιχείων που τα διακατέχουν μαζί με άλλους πολιτισμούς, γίνεται φανερό ότι πολλοί λαοί εκφράζονται μέσα από αυτό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να επιτευχθεί η εφαρμογή του και στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Μέσα από τα κοινά χαρακτηριστικά που διαθέτουν τα παραμύθια, τα

παιδιά θα είναι σε θέση να αντιληφθούν όμοια και διαφορετικά στοιχεία μεταξύ του δικού τους αλλά και διαφορετικών πολιτισμών (Τσιλιμένη, 2015).

Στις ιστορίες που λαμβάνουν μέρος στο λαϊκό παραμύθι δεν υπάρχει μια σταθερή κατάσταση, αλλά κυριαρχεί το ακραίο σενάριο. Δηλαδή συμβαίνουν παράλογες καταστάσεις που δεν τις συναντάει κανείς στην καθημερινή ζωή. Στην υπόθεσή του δεν υπάρχει μόνο η χαρά ή μόνο η λύπη, αλλά και τα δύο συναισθήματα τα οποία αλλάζουν και επαναλαμβάνονται μεταξύ τους. Στο τέλος όμως η ιστορία έχει αίσιο τέλος για τον ήρωα, από όλη την περιπέτεια που πέρασε και η οποία διαδραματίζεται καθ' όλη τη διάρκεια του επεισοδίου.

Το λαϊκό παραμύθι στοχεύει στην ψυχαγωγία και ευχαρίστηση των ακροατών του αλλά και των αφηγητών και αυτό γίνεται με την επιτυχία ενός τίμιου και αξιοσέβαστου αποτελέσματος στο τελικό στάδιο της ιστορίας. Σχετικά με τους ήρωες του παραμυθιού, εντάσσονται σε έναν μαγικό κόσμο, όπου λαμβάνουν μέρος άλλοι κανόνες, οι οποίοι δεν υπάρχουν όμως στην πραγματική ζωή. Παρά τις δυσκολίες που περνάει ο ήρωας κατά τη διάρκεια της πορείας του στην ιστορία, στο τέλος δικαιώνεται. Απεναντίας, οι μοχθηροί και πονηροί του παραμυθιού αναλαμβάνουν τις συνέπειες μέσω της ποινής. Είναι ένα μέσο το οποίο επικρίνει τις εχθρικές συμπεριφορές, τον φθόνο, την ατιμία, την απάτη και οποιεσδήποτε κακόβουλες και πονηρές ενέργειες. Παρά τα «σκληρά» περιστατικά που συχνά παρουσιάζει θεωρείται ότι μπορεί να συμβάλλει στην ψυχοπνευματική, στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών, αλλά και στην καλλιέργεια της φαντασίας του, καθώς παρέχει «χώρο» στη φαντασία αυτή ώστε να μην σταματήσει να υπάρχει (Σάλμοντ, χ.χ).

Επιπρόσθετα, στην υπόθεση της ιστορίας του λαϊκού παραμυθιού όλα γίνονται μέσα από τη φαντασία, δεν υπάρχει το στοιχείο της πραγματικότητας και οι καταστάσεις που συμβαίνουν δεν της συναντά κανείς στην πραγματική ζωή. Ο ήρωας όταν βρεθεί αντιμέτωπος με δύσκολες καταστάσεις και δε διαθέτει τη δύναμη να τις αντιμετωπίσει, εμφανίζεται τυχαία κάποιος και του παρέχει τη βοήθεια που χρειάζεται. Αυτός ο βοηθός μπορεί να είναι κάποιος ζώο αλλά και κάποιο αντικείμενο όπως είναι το δαχτυλίδι. Επίσης, δεν υπάρχει συγκεκριμένη ενημέρωση για κάποια στοιχεία της ιστορίας, είναι δηλαδή απροσδιόριστα. Αυτά είναι η γνωστοποίηση μερικών ανθρώπων, του τόπου και του χρόνου στον οποίο διαδραματίζεται η ιστορία. Επομένως οι αναφορές που χρησιμοποιούνται για να χαρακτηρισθούν αυτά τα

στοιχεία, δίνονται και από την αρχή της ιστορίας με τη φράση «μια φορά κι ένα καιρό», «κάποτε σ' ένα τόπο» ή «σε ένα μακρινό βασίλειο». Σχετικά με τις αναφορές στους ήρωες, αυτοί λαμβάνουν τα ονόματά τους από κάποια χαρακτηριστικά τους, το επάγγελμα, από τον τρόπο ντυσίματος και από τον τρόπο που περνούν την καθημερινότητά τους. Όπως για παράδειγμα, την Κοκκινοσκουφίτσα την ονόμασαν έτσι από τον σκούφο που φορούσε ή η Σταχτοπούτα, λόγω του ότι καθόταν δίπλα στο τζάκι, αλλά και πολλοί ακόμη ήρωες. Παράλληλα, στην ιστορία δεν υπάρχει το μέσο, καθώς όλα γίνονται με το στοιχείο της υπερβολής. Δηλαδή, τα στοιχεία που περιλαμβάνει δεν εναρμονίζονται με την πραγματική ζωή, καθώς είτε θα είναι τεράστια είτε μικροσκοπικά, ή ευχάριστα ή δυσάρεστα (Κανατσούλη, 2002). Οι αντιθέσεις αυτές δε σχετίζονται με τη σύγκριση των ηρώων, αλλά συνεισφέρουν στη βελτίωση της αφήγησης (Αναγνωστόπουλος, 1997:34).

Σχετικά με τα δομικά χαρακτηριστικά του λαϊκού παραμυθιού, αυτά διακρίνονται από την αρχική κατάσταση, όπου οι ήρωες της ιστορίας χαρακτηρίζονται με βάση καταστάσεις και οτιδήποτε τους αφορά από την προσωπική τους ζωή. Επίσης, όπως προαναφέρθηκε δεν υπάρχει συγκεκριμένη αναφορά σε κάποιο μέρος αλλά και στον χρόνο που διεκπεραιώνεται η ιστορία αυτή. Έπειτα, σειρά έχει η περιπέτεια, κατά την οποία διαδραματίζεται η υπόθεση της ιστορίας και στο τέλος, η ιστορία τελειώνει με τη λύση, η οποία φέρει καλά αποτελέσματα στο τέλος της υπόθεσης (Σωτηρίουκ.α., 2013). Το τέλος του παραμυθιού που σηματοδοτεί την κάθαρση, δίνεται με τη χαρακτηριστική φράση «κι έζησαν αυτοί καλά και μεις καλύτερα».

Ο Vladimir Propp, ήταν αυτός που ξεκίνησε τη μελέτη της δομής των παραμυθιών. Υπάρχουν χαρακτηριστικά των παραμυθιών που αλλάζουν, όμως γίνεται λόγος και για μερικά που είναι ακλόνητα, τις ονομαζόμενες λειτουργίες. Οι λειτουργίες αυτές με βάση τον Propp, εμφανίζονται στις 38 από τις οποίες οι 7 αναφέρονται στους ήρωες και μερικές από αυτές είναι το μέσο για τη ρύθμιση της δομής των παραμυθιών. Μία από τις λειτουργίες αυτές είναι η καταπάτηση μερικών καταστάσεων. Για παράδειγμα, μια καταπάτηση είναι φανερή στο παραμύθι με την Κοκκινοσκουφίτσα, η οποία δεν άκουσε τα λόγια της μητέρα της (Κανατσούλη, 2002).

Παράλληλα, με βάση τους Έλληνες λαογράφους τα χαρακτηριστικά των ελληνικών λαϊκών παραμυθιών είναι ότι ο αφηγητής εξιστορεί την ιστορία του παραμυθιού με βάση την τοπική διάλεκτο. Αυτό είναι και το πιο σημαντικό και χαρακτηριστικό κομμάτι της αφήγησης, καθώς με αυτόν τον τρόπο υπάρχει καλύτερη σχέση μεταξύ του αφηγητή με τον ακροατή. Παρόλα αυτά, εάν ο αφηγητής δεν παρουσιάσει με τρόπο που να αρμόζει και με διαφορετικές τοπικές διαλέκτους, τότε δεν είναι δυνατόν να υπάρξει καλή επαφή.

Επίσης, κάθε ελληνικό παραμύθι ξεκινάει και τελειώνει με μερικές φράσεις, οι οποίες εμφανίζονται ακόμη και κατά τη διάρκεια της ιστορίας. Αυτές οι φράσεις δε γίνονται φανερές σε κάποια άλλα παραμύθια και αυτό είναι που τα κάνει ξεχωριστά. Για παράδειγμα μία τέτοιου είδους φράση είναι η «Κόκκινη κλωστή δεμένη στην ανέμη γυρισμένη, δως της κλώτσο να γυρίσει παραμύθι να αρχινίσει» (Κανατσούλη, 2002). Πριν όμως από την αφήγηση του παραμυθιού ο παραμυθάς είναι καθισμένος σε ντιβάνι, σε σκαμνί ή καρέκλα, δίπλα στο τζάκι και βρίσκεται σε ένα δωμάτιο που δε διαθέτει πολύ φως. Όταν ξεκινάει την αφήγηση την εξιστορεί χαμηλόφωνα και στην αρχή κάνει γνωστό το θέμα του παραμυθιού, το οποίο θα ακούσουν οι ακροατές. Για παράδειγμα, «Θα πούμε ένα παραμύθι για τη φτώχεια...». Έπειτα, σειρά έχει η αφήγηση την οποία ξεκινά με τη χαρακτηριστική φράση «Μια φορά κι έναν καιρό...», αλλά και διαφορετικές με σκοπό να δημιουργήσουν ένα πιο ευχάριστο και ζεστό κλίμα με τη φράση «Κόκκινη κλωστή δεμένη...». Εκτός από αυτές ξεκινούν την ιστορία και με πιο απλό τρόπο όπως, «Ήταν μια φορά ένας βασιλιάς...» (Αναγνωστόπουλος, 1997:44). Μία ακόμη φράση που χρησιμοποιείται κατά την εξέλιξη της υπόθεσης είναι «Ψέματα κι αλήθεια, έτσι είν' τα παραμύθια» (Κανατσούλη, 2002). Όπως αναφέρει και ο Αναγνωστόπουλος (1997), σχετικά με το παραμύθι που θα αφηγηθεί ο αφηγητής και συγκεκριμένα σε όσα αναφέρονται σε μάγια και τέτοια θέματα, αλλά και ακόμα όταν επιθυμεί να δώσει διευκρινήσεις εισάγει μερικές φράσεις. Για παράδειγμα, «...Α, μεζές καλός, λέει ο δράκος. Θα θεραπευτούμε... (Τους έτρωγαν τους ανθρώπους τότε.)» σελ.46-47. Ακόμη, παρατηρείται στο τέλος να παρουσιάζεται η φράση «έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα», όπως γίνεται λόγος και για μερικές ακόμη φράσεις οι οποίες δεν συνηθίζονται ιδιαίτερα, όπως «εσείς στα αγκάθια και μεις στα βαμπάκια» και άλλες ακόμη (Κανατσούλη, 2002). Με αυτό το τέλος αφηγητής και ο ακροατής «φεύγει»

από τον κόσμο της φαντασίας και «επιστρέφει» στον κόσμο της πραγματικότητάς με θετική διάθεση (Αναγνωστόπουλος, 1997:55).

Επιπλέον, στην υπόθεση των παραμυθιών αυτών διαφαίνονται και μερικά χαρακτηριστικά από τον κάθε τόπο. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι η διατροφή που συνήθιζαν να είχαν εκείνη την εποχή, αγροτικές δουλειές, έθιμα και παραδόσεις από τον κάθε τόπο και πολλά ακόμη στοιχεία. Σχετικά και με τους ήρωες που λαμβάνουν μέρος, αυτοί παρουσιάζονται ως απλοί άνθρωποι. Με αυτόν τον τρόπο ο ακροατής ταυτίζεται με τους ήρωες και γενικά αισθάνεται μια στενή σχέση και άνεση από τον τρόπο με τον οποίο προβάλλεται.

Συγχρόνως, με βάση τον Λουκάτο, υποστηρίζει πως το παραμύθι έχει μια παιδαγωγική αξία, καθώς όπως παρατηρείται στο τέλος της ιστορίας οι κακοί ήρωες δέχονται την ποινή. Γίνεται λοιπόν, φανερό πως λειτουργεί με δίκαιο τρόπο και αυτό επιθυμεί να περάσει στο κοινό του, την παροχή της δικαιοσύνης.

Όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των ηρώων στην ιστορία, οι ερωτικές σχέσεις έχουν λιγότερη βαρύτητα από τις αδελφικές. Γενικότερα, οι ερωτικές σχέσεις και η σχέση που κατακλύζει τους δύο νέους δεν συνηθίζεται σε τέτοιου είδους παραμύθια. Ακόμη, χαρακτηριστικό τους φαινόμενο αποτελούν τα κωμικά στοιχεία που διαθέτουν και οι απρεπείς τους διαθέσεις. Μέσα από όλα αυτά τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του παραμυθιού είναι φανερό ότι αποσκοπεί στην ευχαρίστηση, στην απόλαυση και γενικότερα στην ψυχαγωγία των ακροατών του. Επιθυμεί δηλαδή να τους «απομακρύνει» για λίγο από τα άγχη της καθημερινής ζωής (Κανατσούλη, 2002).

Επίσης, ιδιαίτερα χαρακτηριστικό σημείο είναι τα ζώα και τα αντικείμενα να αποκτούν ανθρώπινες ιδιότητες όπως και οι μεταμορφώσεις του ανθρώπου σε ζώα αλλά και σε διάφορα πλάσματα. Οι μεταμορφώσεις αυτές γίνονται εμφανείς στα μαγικά, στα διηγηματικά και περιπετειώδη παραμύθια (Αναγνωστόπουλος, 1997:52).

Σχετικά με το ύφος που χρησιμοποιεί ο αφηγητής κατά την αφήγηση της ιστορίας του παραμυθιού, χαρακτηρίζεται από την απλότητα. Κυριαρχούν τα ρήματα, αλλά από την άλλη, η χρήση των επιθέτων δε γίνεται σε σημαντικό βαθμό. Σχετικά με τον λόγο είναι ταχύς και αυθόρμητος και διαθέτει μια οικειότητα και

προφορικότητα. Ακόμη, παρατηρείται ιδιαίτερα η παρατακτική σύνδεση ανάμεσα στις προτάσεις.

Πέρα από τα προηγούμενα χαρακτηριστικά, ένα ακόμη στοιχείο είναι ότι γίνονται φανερές οι επαναλήψεις, οι οποίες συνηθίζονται να είναι τρεις. Δηλαδή τα γεγονότα που διαδραματίζονται, κάνουν την εμφάνισή τους τρεις φορές με σκοπό να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στο τελευταίο μέρος. Αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό το οποίο διακρίνεται στα λαϊκά παραμύθια (Σωτηρίου κ.α., 2013).

2.2. Σύγχρονα

Αυτό το είδος παραμυθιού, χαρακτηρίζεται για τα πραγματικά στοιχεία που διαθέτει, τα οποία συνδέονται και με το φανταστικό στοιχείο (Αντωνοπούλου & Πολυδώρου, χ.χ.). Η πίστη ότι όλα τα όντα έχουν ψυχή συνυπάρχουν μαζί με τη φαντασία, για τον λόγο ότι είναι φανερό πως διάφορα πλάσματα και πράγματα, αναπτύσσουν μορφή και λειτουργούν όπως ο άνθρωπος, καθώς χρησιμοποιούν τον λόγο και πολλά ακόμη χαρακτηριστικά (Ντόμορα, 2021).

Αυτό το παραμύθι είναι σύμφωνο με τις ανάγκες και οτιδήποτε περικλείει το παιδί. Μέσα από τη σύνδεση της πραγματικότητας με τη φαντασία τα παιδιά εντάσσονται σε ζητήματα της καθημερινής ζωής και τα αντιλαμβάνονται μέσα από ένα ευχάριστο μέσο, το παραμύθι. Μερικά από αυτά τα θέματα είναι: κοινωνικού ενδιαφέροντος, σχετικά με την οικολογική συνείδηση, φαντασίας και πολλά ακόμη.

Η συγγραφή των παραμυθιών γίνεται με ευθύτητα, δεν συνηθίζονται οι απλοϊκές ιστορίες και δεν προσπαθούν, ούτε επιθυμούν οι συγγραφείς να γίνει φανερή η διδασκαλία που παρέχει το παραμύθι προς το κοινό του. Αυτό όμως που χρησιμοποιούν για να ευχαριστήσουν τα παιδιά είναι να τοποθετηθούν πάνω σε μια εκλεπτυσμένη γλώσσα, χωρίς να διαθέτει ψεύτικα και φανταχτερά λόγια, αλλά εφαρμόζει και μια δόση αστείου. Στην κατοχή του γίνεται αντιληπτή η ποικιλία από εικόνες που κυριαρχεί, κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα ευχάριστο και δελεαστικό για την απόλαυση των παιδιών. Μέσα από τα προηγούμενα που αναφέρθηκαν και από τη στάση του απέναντι στην πραγματικότητα, δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να

ενημερωθεί και να συνηθίσει τα αληθινά γεγονότα και ζητήματα που θίγουν την καθημερινή ζωή. Επίσης, του δίνεται η ευκαιρία μέσα από την ολοκληρωτική του ανάπτυξη να διαθέτει δραστήριο και δυναμικό ρόλο μέσα στην κοινωνία και να έχει την ικανότητα κριτικής σκέψης για αποφάσεις που τον αφορούν ως άτομο αλλά και όλη την κοινωνία. Το παιδί λοιπόν, μέσα από αυτά τα παραμύθια αγωνίζεται για τις προσωπικές του επιθυμίες και απαιτήσεις που έχει, όπως και τις επαφές του με την κοινωνία.

Μέσα από τη νέα μορφή του παραμυθιού μεταφέρονται κοινωνικές και πολιτιστικές αξίες και δεν γίνεται λόγος αποκλειστικά για αισθητικές αξίες. Παράλληλα, ενισχύεται το φάσμα γύρω από την πραγματικότητα, αναπτύσσεται η φαντασία του παιδιού, ενθαρρύνεται και υποστηρίζεται η ανάπτυξη απέναντι στην αίσθηση του ωραίου και συμβάλλει στην ολοκληρωτική ψυχική και πνευματική του ανάπτυξη (Αντωνοπούλου & Πολυδώρου, χ.χ.).

Σχετικά με το σύγχρονο ή διαφορετικά έντεχνο παραμύθι, σε αντίθεση με το λαϊκό, τη γραφή του την αναλαμβάνουν συγγραφείς με γνωστό όνομα και γενικά χαρακτηρίζεται για τις δικές του εμπειρίες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να διαθέτει τις σκέψεις του συγγραφέα και δεν συνηθίζονται οι ομαδικές εμπειρίες για τη δημιουργία του. Τα περισσότερα από αυτά τα παραμύθια παρέχουν μια άλλη μορφή στα λαϊκά και τα εντάσσουν στην πιο μοντέρνα σημασία τους. Αυτά εκτός από τις τροποποιήσεις τους από τη γραπτή έκφραση στην αντίστοιχη, μετατρέπονται και σε άλλα είδη όπως είναι η εικονογράφηση, τακόμικς και πολλά ακόμη (Κανατσούλη, 2002).

Ο όρος έντεχνο με βάση τα λεγόμενα της Κανατσούλη, υποστηρίζει ότι δεν είναι πετυχημένος, καθώς η σημασία του ορισμού αυτού παραπέμπει σε αυτό που γίνεται με καλλιτεχνική πρόθεση. Αυτό βέβαια αφαιρεί την καλλιτεχνική διάθεση που διαχέεται από το λαϊκό παραμύθι. Δεν γίνεται λόγος σχετικά με τη μυθολογία, διάφορα ιστορικά γεγονότα, μύθους και τον πολιτισμό από διάφορους λαούς. Παρόλ' αυτά, πραγματεύεται θέματα που αφορούν την καθημερινή ζωή.

Τα σύγχρονα παραμύθια έχουν λάβει πολλά από τα χαρακτηριστικά τους από το λαϊκό παραμύθι. Αυτές λοιπόν οι επιδράσεις έχουν προέλθει από το ύφος, γλωσσικά στοιχεία, τη μέθοδο που εφαρμόζεται, τους πρωταγωνιστές, το πρώτο χρονικό σημείο και το τελευταίο μέρος του παραμυθιού. Μερικά από τα

χαρακτηριστικά των λαϊκών παραμυθιών που γίνονται φανερά και στα σύγχρονα είναι η συζήτηση ανάμεσα στους ήρωες της ιστορίας, η διατύπωση με σταδιακό ρυθμό, η δοκιμασία, οι συμβολισμοί, η χρήση των επαναλαμβανόμενων στοιχείων, οι διακρίσεις και πολλά ακόμη.

Εκτός από μερικά όμοια χαρακτηριστικά του με το λαϊκό παραμύθι, υπάρχουν και κάποιες διαφορές σχετικά με την εμφάνιση της τεχνολογίας. Μέσα από την εξέλιξη της τεχνολογίας, της επιστημονικής γνώσης και του νέου τρόπου διαβίωσης, το παιδί διαμόρφωσε έναπρωτοφανές εύρος γνώσεων και πνευματική καλλιέργεια απέναντι στη φαντασία του (Ζαρπαλά, 2019).

Όπως αναφέρθηκε το σύγχρονο παραμύθι γράφεται με βάση πραγματικά γεγονότα που συνυπάρχουν στο κοινωνικό περιβάλλον. Εξαιτίας των ζητημάτων που απασχολούν τον άνθρωπο στη σύγχρονη ζωή μαζί και τα κατορθώματά του, τα παραμύθια ξεκινούν δυναμικά την εμφάνισή τους. Χάρη στον HansChristianAndersen, ο οποίος φημίζεται για τη συγγραφή που έχει πραγματοποιήσει στα σύγχρονα παραμύθια, αυτά με τη σειρά τους σημείωσαν σημαντική ανάπτυξη και πρόοδο. Επίσης, ο συγκεκριμένος συγγραφέας ήταν το κίνητρο να εμφανισθεί ιδιαίτερη προσοχή και ενασχόληση με τα παραμύθια σε μεγάλο ποσοστό ανθρώπων στις ευρωπαϊκές χώρες. Αυτή η αξιοσημείωτη ενασχόληση των ανθρώπων με τα παραμύθια, σημείωσε ιδιαίτερη άνθηση από τα ακόλουθα επιτεύγματα του εξαιρετικού αυτού συγγραφέα. Αυτά είναι «Το παιδί που πεθαίνει», «Το βιβλίο των εικόνων χωρίς εικόνες», «Το παραμύθι της ζωής μου». Τα έργα του αυτά ήταν το μέσο για τη γνώριμη εμφάνισή του, αλλά σχετικά με το έργο που βοήθησε στη διάκριση και φήμη του ήταν το «Παραμύθια για παιδιά». Η συγγραφή του ξεπερνάει τον αριθμό 150, από τα οποία μερικά είναι προσωπικά του βιώματα, διάφορα στοιχεία από τον τόπο του και μερικά άλλα βασίζονται σε διαφορετική προέλευση. Σχετικά με τους πρωταγωνιστές που χρησιμοποιεί στις ιστορίες του, αυτοί διακρίνονται για τη χαμηλή οικονομική τους δυνατότητα και γενικά για την άνιση αντιμετώπισή τους με τους υπόλοιπους. Παρόλα αυτά όμως μερικά χαρακτηριστικά στοιχεία που τους διακατέχουν είναι η καλοσύνη, η ανιδιοτελής συμπεριφορά και οι ξεχωριστές τους ικανότητες σε διάφορους τομείς. Ένα ιδιαίτερο γνώρισμα που εφαρμόζει ο συγγραφέας και το οποίο δε συνηθίζεται στα παραμύθια είναι η άσχημη και καταθλιπτική έκβαση στην εξέλιξή τους. Ακόμη, γίνεται φανερή η μικροαστική τάξη που συνυπάρχει στο σύγχρονο περιβάλλον. Οι

ιστορίες του διαθέτουν στοιχεία που βασίζονται στην ενέργεια και στην κίνηση, αλλά γίνεται γνωστό και το αστείο τους πνεύμα. Όσον αφορά τους πονηρούς χαρακτήρες της υπόθεσης, αυτοί κάνουν την εμφάνισή τους ως άτομα με χαρακτηριστικό τους στοιχείο το ατομικό τους συμφέρον, τον απαθή χαρακτήρα και γενικότερα τηνωχελικότητα. Αυτά είναι στοιχεία τα οποία δε συνηθίζονται με αυτή τη μορφή στα λαϊκά παραμύθια.

Και τα δύο χαρακτηριστικά του παραμυθιού, επιθυμούν να προσφέρουν ψυχαγωγία, απόλαυση και μια ευχάριστη απασχόληση, όμως το σύγχρονο παραμύθι είναι αυτό που συνυπάρχει ανάλογα με τις ευχάριστες ενασχολήσεις και απαιτήσεις που διαθέτουν τα παιδιά.

Με βάση τα λεγόμενα του Αναγνωστόπουλου, εμφανίζονται αλλαγές στο παραμύθι, καθώς διαμορφώνεται ανάλογα με τις διάφορες βελτιώσεις που εκτυλίσσονται. Επειδή, οι συγγραφείς του είναι γνωστοί, κάτι που δεν παρατηρείται στο λαϊκό παραμύθι, δε μεταβάλλεται, έχει δηλαδή σταθερή μορφή. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν έχει το χαρακτηριστικό της προφορικής αφήγησης, η οποία μεταδίδεται από γενιά σε γενιά και μεταφέρεται σε κάθε περιοχή. Χάρη σ' αυτό δεν επηρεάζεται από άλλους εξωτερικούς παράγοντες και διατηρείται αμετάβλητο.

Στο μεγαλύτερο ποσοστό από αυτό το είδος παραμυθιού, τοποθετούνται μαζί και εφαρμόζονται στοιχεία, τα οποία δε συνάδουν μεταξύ τους. Αυτά λοιπόν είναι η εξιστόρηση, το αστείο πνεύμα μαζί και με μια δόση ειρωνείας και η ποίηση (Ντόμορα, 2021).

Γενικότερα, ακολουθεί αναφορά στα χαρακτηριστικά που διέπουν το σύγχρονο παραμύθι. Αυτά λοιπόν είναι τα εξής:

Το σύγχρονο παραμύθι δε γίνεται να «αλλάξει» προς το καλύτερο, καθώς είναι από την αρχή σχεδιασμένο από έναν συγγραφέα και δεν συμπληρώνεται από στόμα σε στόμα. Από την άλλη πλευρά, το λαϊκό παραμύθι λόγω του γεγονότος ότι δημιουργείται από πολλούς αφηγητές δέχεται αλλαγές, με αποτέλεσμα να είναι διαχρονικά έργα από τον κάθε πολιτισμό (Αναγνωστόπουλος, 1997:91). Αυτά τα δύο παραμύθια επιθυμούν να προσφέρουν την ψυχαγωγία και την ευχάριστη απασχόληση των ακροατών τους, μέσα από τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους (Ευκαρπίδου, 2020).

Επίσης, χαρακτηριστικό του σημείο είναι η ύπαρξη και η ισχύς του πραγματικού στοιχείου. Παρόλα αυτά όμως γίνεται φανερό σε ελάχιστο βαθμό και το φανταστικό στοιχείο και δε γίνονται αποκλειστικά αναφορές σε καθημερινά ζητήματα που απασχολούν τον σύγχρονο άνθρωπο. Γιατί γίνεται λόγος για παραμύθι, στο οποίο χρήζει σπουδαίας σημασίας να υπάρχουν στοιχεία τα οποία δε συνηθίζονται να λαμβάνουν μέρος στην καθημερινή ζωή (Κανατσούλη, 2002). Λόγω αυτής της νέας συνθήκης που επικρατεί στο σύγχρονο παραμύθι, οι ήρωες βγαίνουν εκτός από τον φανταστικό κόσμο ο οποίος έκανε την εμφάνισή του στο λαϊκό παραμύθι και μεταφέρονται στον κόσμο της πραγματικότητας. Μέσα από αυτή την ευφάνταστη μεταβολή από τη φαντασία σε καταστάσεις που χαρακτηρίζονται από πραγματικά στοιχεία της καθημερινής ζωής, επιδιώκεται να γίνουν φανερές μέσα από τα χλευαστικά και γελοιοποιημένα σχόλια, καταστάσεις σε διάφορους τομείς που λαμβάνουν χώρα στον καθημερινό κόσμο (Ευκαρπίδου, 2020).

Την σημερινή εποχή η ύπαρξη της τεχνολογίας, έκανε την εμφάνισή της και στην εξέλιξη του παραμυθιού. Αυτό γίνεται αντιληπτό από το γεγονός ότι συνέβαλε στην ένταξή τους η ομιλία, η εικόνα και ο ήχος. Η σύνδεση όλων αυτών των στοιχείων παρατηρείται και στα σύγχρονα αλλά και στα παραμύθια που προέρχονται από τα παλαιότερα χρόνια (Τουαντζόγλου, 2018). Ακόμη, η εμφάνιση της τεχνολογίας φαίνεται ότι αναιρεί τη χρήση των μαγικών χαλιών και των μαγικών σκουπών και αυτή μεταφέρεται στη θέση τους (Κανατσούλη, 2018:93).

Λόγω του γεγονότος ότι προωθούν την έντιμη και ηθική συμπεριφορά, με βάση αυτή σχετίζονται και οι χαρακτήρες. Το όμορφο και το άσχημο έχουν να κάνουν σχέση αποκλειστικά με την εντιμότητα και τη δικαιοσύνη και όχι με την έννοια του καλού και του κακού. Τα πρόσωπα που λαμβάνουν μέρος στην ιστορία αναγνωρίζονται για τον ρόλο του έξυπνου, του αξιωμένου και για τα ηθικά χαρίσματα που τους διακατέχουν. Επίσης, πλέον οι ήρωες του συγκεκριμένου παραμυθιού έχουν διαφορετική μορφή. Δηλαδή, αντί να υπάρχουν στο παραμύθι οι κακοί, τη θέση τους πήραν παράξενα πλάσματα, οι μάγοι δεν έχουν πλέον θέση και τη μορφή τους πήραν οι επιστήμονες, όπως και οι ικανοί και αγαθοί χαρακτήρες παραγκωνίστηκαν από τους ισχυρούς ήρωες (Ευκαρπίδου, 2020).

Ένα ακόμη διακριτό γνώρισμα των σύγχρονων παραμυθιών είναι η απουσία από τις φρικαλέες και σκληρές πράξεις, οι οποίες γίνονται έκδηλες στις ιστορίες των

λαϊκών παραμυθιών (Κανατσούλη, 2018:93). Μερικά από τα παραμύθια που έχουν προγραμματιστεί να μεταφερθούν στον χώρο της τηλεόρασης, φέρουν ως αποτέλεσμα να οδηγηθούν όσοι τα παρακολουθούν στη μη χρήση της φαντασίας τους. Αυτό συμβαίνει γιατί μέσα από αυτή την παρακολούθηση των παραμυθιών η τοποθεσία είναι καθορισμένη από τον δημιουργό της, χάρη στον οποίο οφείλεται η έμπνευσή της (Ευκαρπίδου, 2020).

Επιπλέον, το κοινωνικό περιβάλλον σε αυτά τα παραμύθια παρουσιάζεται ως ένα περιβάλλον το οποίο δε διαθέτει κοινωνικές τάξεις(Κανατσούλη, 2002).Αυτό συμβαίνει για να μεταφερθούν στα παιδιά ορθές αντιλήψεις για την κοινωνία και να αντιλαμβάνονται ότι μέσα στο σύγχρονο ειδικά κοινωνικό περιβάλλον δεν υπάρχουν άτομα που είναι στο περιθώριο, ανάλογα με την κατάσταση στην οποία βρίσκονται. Να λάβουν δηλαδή υπόψη ότι στο κοινωνικό σύνολο λαμβάνει χώρα η ίση αντιμετώπιση σε όλους τους ανθρώπους και όχι η ανισότητα (Τουαντζόγλου, 2018).

Μέσα από αυτό το παραμύθι το οποίο ασχολείται με θέματα της καθημερινής ζωής, δημιουργούνται στον άνθρωπο διάφορες σκέψεις σχετικά με ζητήματα που απασχολούν την ανθρωπότητα στο σύγχρονο κοινωνικό περιβάλλον. (Κανατσούλη, 2002). Μερικά από αυτά τα ζητήματα, τα οποία μεταφέρονται μέσα από το παραμύθι είναι η δημιουργία ενσυναίσθησης των πολιτών απέναντι στην προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης, τίθενται θέματα όπως είναι η προτίμηση των ανθρώπων να μεταφέρονται από την ύπαιθρο στις πόλεις, με σκοπό τη σταθερή εγκατάστασή τους. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στη σύνδεση που διέπει τον άνθρωπο με τα ζώα και σε ευχάριστες και φιλικές σχέσεις, οι οποίες δε λειτουργούν με επιθετικό και άσχημο τρόπο. Επιπρόσθετα, σημείο μελέτης γίνεται και ο τρόπος με τον οποίο βιώνει ένα παιδί στο οικογενειακό και σχολικό του περιβάλλον, αλλά και γεγονότα τα οποία δεν εντάσσονται μέσα σε μια κοινότητα, όπως είναι οι επιθετικές συμπεριφορές. Συμπληρωματικά, μέσα από τα σύγχρονα παραμύθια, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τον κόσμο του διαστήματος, αλλά και με αρκετές περιοχές που υπάρχουν στον κόσμο (Ευκαρπίδου, 2020).

Υπάρχει αδύνατος και ανεπαρκής χαρακτηρισμός σχετικά με τις φανταστικές, μυθικές διηγήσεις και παραδόσεις από τον κάθε λαό, οι οποίες έκαναν την εμφάνισή τους στα λαϊκά παραμύθια (Κανατσούλη, 2002).

Γενικότερα τα παραμύθια επιθυμούν να μεταδώσουν θέματα και καταστάσεις στα παιδιά που θίγουν την ανθρώπινη κοινωνία και γενικότερα συμβάλλουν στη μόρφωσή των παιδιών. Παρόλα αυτά στη συγκεκριμένη περίπτωση δε γίνεται ιδιαίτερα φανερή αυτή η διδασκαλία, καθώς έχει περιοριστεί σε κάποιο βαθμό. Γίνεται αναφορά στη διδασκαλία που επιθυμεί να μεταδώσει το σύγχρονο παραμύθι, αλλά γίνεται με φυσικό τρόπο.

Και το σύγχρονο παραμύθι όπως και το λαϊκό, χαρακτηρίζονται για το χαρούμενο τέλος που διαθέτουν. Εκτός από το ευτυχές τέλος, στο τελικό στάδιο της ιστορίας γίνονται γνώριμες οι δίκαιες και σωστές πράξεις για τους καλούς ήρωες. Με λίγα λόγια οι καλοί της υπόθεσης δέχονται τη δικαίωσή τους, ενώ οι κακοί αναλαμβάνουν την τιμωρία που τους αρμόζει (Κανατσούλη, 2002). Μέσα από το αίσιο τέλος, δίνεται στα παιδιά ένα θετικό αίσθημα ότι θα συμβούν ευχάριστες καταστάσεις, αισθάνονται λύτρωση και ευχαρίστηση από τη δικαίωση του καλού ήρωα (Ζαρπαλά, 2019). Παρόλα αυτά μερικά στοιχεία που μπορεί να κάνουν την εμφάνισή τους και να έχουν αρνητική επίδραση είναι ένα δύσκολο λεξιλόγιο, σύμφωνα με το οποίο το παιδί να μη μπορέσει να το κατανοήσει, μονότονος λόγος και πρόχειρα δομικά στοιχεία (Ευκαρπίδου, 2020).

Δεσνηθίζονται οι διαχωρισμοί ανάμεσα στα άτομα που έχουν σχέση με το φύλο και οι διάφορες προκαταλήψεις ανθρώπων με κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαθέτουν, αλλά και αν προέρχονται από διαφορετική χώρα ή αν έχουν άλλη θρησκεία. Παράλληλα, σημαντική θέση κατέχει το αστείο πνεύμα που διακατέχει τα παραμύθια, μαζί με μια δόση ειρωνείας και πιθανός τη χρήση χλευαστικών περιεχομένων.

Μερικοί από τους διάσημους συγγραφείς, οι οποίοι κάνουν την εμφάνισή τους στα σύγχρονα παραμύθια είναι ο Gianni Rodari, ο Ευγένιος Τριβιζάς, η Μάρω Λοϊζου, η Ζωή Βαλάση, ο Αλέξης Κυριτσόπουλος, ο Βαγγέλης Ηλιόπουλος, η Πόλυ Βασιλάκη και πολλοί ακόμη εξαιρετικοί συγγραφείς (Κανατσούλη, 2018:93).

Παράλληλα, γίνεται λόγος για τα λόγια που μεταδίδονται μεταξύ των ηρώων της ιστορίας, τα οποία χαρακτηρίζονται για τη δύναμη και την οξύτητα με την οποία εκτελούνται. Συμπληρωματικά, δε συνηθίζεται να περιγράφονται με μεγάλη έκταση οι πρωταγωνιστές. Αυτό όμως που συμβαίνει σε αυτά τα παραμύθια είναι το μικρό ποσοστό από επίθετα. Μέσω αυτών των γνωρισμάτων παρέχεται ζωντανό, γλαφυρό,

ευχάριστο ύφος και μια ζωτικότητα. Επίσης, στο κείμενο χρησιμοποιούνται εύκολες λέξεις, οι οποίες συνηθίζονται στην καθημερινή ζωή. Αυτό συνεπάγεται την απόκτηση γνώσεων και την πνευματική καλλιέργεια των παιδιών, καθώς το παραμύθι αποδίδεται με απλοϊκό και άμεσο τρόπο (Ευκαρπίδου, 2020). Επιπρόσθετα, όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο γράφει ο συγγραφέας το κείμενο αυτό, αλλά και την εξέλιξη της υπόθεσης στην ιστορία, αυτά χαρακτηρίζονται για την απλότητα που τα διακατέχει. Ακόμη, η φωνή «χρωματίζεται» με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι κατάλληλος για τα παιδιά και το μέγεθος του κειμένου διαθέτει μικρότερη διάρκεια σε σχέση με το λαϊκό παραμύθι (Αναγνωστόπουλος, 1997:90).

Επίσης, το σύγχρονο παραμύθι είναι ανάγνωσμα, δηλαδή έχει σχεδιαστεί για ανάγνωση, σε αντίθεση με το λαϊκό που αποτελεί ακρόαμα, δηλαδή είναι προγραμματισμένο για αφήγηση (Αναγνωστόπουλος, 1997:91).

Ακόμη, ένα γνώρισμα που παρατηρείται στα σύγχρονα παραμύθια είναι η έντονη εμφάνιση των εικόνων, κάτι που δε συναντάται στα λαϊκά παραμύθια. Μερικές λοιπόν από τις ιδιότητες της εικονογράφησης είναι ότι και οι εικόνες που παρουσιάζονται στο παραμύθι και η ιστορία που είναι γραμμένη, έχουν αλληλεπιδραστική σχέση μεταξύ τους. Σχετικά με τους ήρωες, αυτοί παρουσιάζονται με φανερά τα γνωρίσματα και τις ιδιότητές τους, κάνοντας ορατό τον ρόλο τους στην εξέλιξη της ιστορίας. Η κυριαρχία των εικόνων χρήζει σπουδαίας σημασίας καθώς μέσω αυτών είναι πιο εύκολο για τα παιδιά να κατανοήσουν ορισμένα σημεία από την ιστορία. Επίσης, συνεισφέρουν στην ολοκληρωμένη αντίληψη του παιδιού για τον εαυτό του και το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζει (Ευκαρπίδου, 2020).

3. Ο ρόλος του παραμυθιού στην ανάπτυξη του παιδιού

Το παραμύθι διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των παιδιών, καθώς έχει ως στόχο να συνεισφέρει στην ενίσχυση της προσωπικότητάς τους, στην αντίληψη των συναισθημάτων και στην εξωτερίκευσή τους (Μαλαφάντης, 2007). Επίσης, μέσω αυτού τα παιδιά κοινωνικοποιούνται καθώς θα έχουν τη δυνατότητα να συζητούν, να σέβονται τον συνομιλητή τους και να τροποποιούν την ομιλία τους σε σχέση με τον συνομιλητή τους ή την κατάσταση τους (Ζαραφωνίτη, 2022).

Ακόμη, προάγεται η ικανότητα της σκέψης τους με κριτικό τρόπο, με σκοπό να έχουν τη δυνατότητα επίλυσης διαφόρων θεμάτων που τους απασχολούν. Όλα αυτά παρέχονται μέσα από τη σχέση του παιδιού με το παραμύθι και δεν έχει ως αντίκτυπο μόνο τη μόρφωση των παιδιών μέσα από τις γνώσεις που παρέχει.

Όσον αφορά το λαϊκό παραμύθι, είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για να ενισχυθούν οι ικανότητες των παιδιών να δημιουργούν. Συγκεκριμένα, αυτό το είδος παραμυθιού είναι το ιδανικότερο, καθώς το διακατέχουν τα φανταστικά στοιχεία, οι μύθοι και τα μεταφορικά στοιχεία. Επίσης, επιδρά και στην ψυχολογία των παιδιών, εξαιτίας του γεγονότος ότι τους γίνονται εμφανή κοινά στοιχεία που τους χαρακτηρίζουν με τους πρωταγωνιστές της ιστορίας (Μαλαφάντης, 2007).

Το παραμύθι είναι το μέσο με το οποίο εισάγονται τα παιδιά στον κόσμο της πραγματικής ζωής, κάνοντας αναφορά σε διάφορα ζητήματα της καθημερινότητας και θέματα με βάση τις προτιμήσεις που διαθέτουν. Παράλληλα, προσφέρει γνώσεις και δεδομένα που δε γνωρίζουν, δίνει λύσεις σε θέματα που έχουν απορίες, επιθυμούν να ασχοληθούν με αυτά και να αποκτήσουν γνώσεις. Μέσα από αυτό τα παιδιά ξεφεύγουν για μικρή διάρκεια από την καθημερινή ζωή και μεταφέρονται σε έναν άλλο φανταστικό κόσμο. Σε αυτόν παρατηρούν την ιστορία που διαδραματίζεται και μέσα από αυτήν ενισχύεται η προσοχή και η μνήμη τους, καθώς είναι ιδιαίτερα συγκεντρωμένοι κατά την ακρόαση ή και ανάγνωση του παραμυθιού. Επιπλέον, τους εξάπτει τη φαντασία και εισάγονται σε αυτήν με πλήρη ταύτιση σε σχέση με τους ήρωες που λαμβάνουν μέρος. Αυτά τα λαμβάνουν μέσα από την ψυχαγωγία που τους προσφέρει και την ευχαρίστηση, ενώ την ίδια στιγμή είναι και εκπαιδευτικό μέσο, το οποίο τους παρέχει γνώσεις. Αυτή η διδασκαλία δε γίνεται φανερά, μεταδίδει τις γνώσεις αλλά με φυσικό τρόπο. Αυτό συμβαίνει για να διατηρηθεί το παραμύθι ένα

ευχάριστο μέσο για τα παιδιά και να το επεξεργάζονται με χαρά και ενθουσιασμό και όχι με καταναγκαστικό τρόπο. Σύμφωνα και με τα λεγόμενα της Fiona Collins, τα παραμύθια είναι ιδιαίτερα κατάλληλα και κατέχουν σπουδαία θέση στη ζωή του ανθρώπου. Τα παιδιά από τη νηπιακή τους ακόμα ηλικία έρχονται σε επαφή με αυτά καθώς τους τα αφηγούνται άνθρωποι από το περιβάλλον τους.

Όσον αφορά τις ιστορίες που επιλέγουν να εξιστορήσουν τα παιδιά, φανερώνουν γεγονότα που δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται την ανθρώπινη κοινότητα. Οι εξιστορήσεις αυτές πραγματοποιούνται συνήθως κάτω από κάποιες συνθήκες, οι οποίες έχουν φανερή σύνδεση και εξαρτώνται από το γένος των παιδιών. Καθώς αφηγούνται την ιστορία, εντάσσουν μέσα σε αυτή βιώματα που έχουν, από την τηλεόραση και πολλά ακόμη. Τα παιδιά ακόμη και από τη μικρή τους ηλικία δεν έπαιρναν αυτούσια στοιχεία από άλλες ιστορίες, αλλά χρησιμοποιούσαν αυτά τα στοιχεία που επιθυμούσαν και θεωρούσαν ότι είναι ιδανικά για τις ανάγκες τις δικές τους.

Έτσι λοιπόν, μέσα από τα παραμύθια τα παιδιά αρχίζουν να αντιλαμβάνονται την πραγματική ζωή και από τα αγαθά που τους παρέχουν, φέρουν ως αποτέλεσμα να καταφέρουν να φτάσουν σε ένα δημιουργικό στάδιο. Παρόλο λοιπόν, που το παραμύθι χαρακτηρίζεται για τα φανταστικά στοιχεία που διαθέτει, μεταφέρει τα παιδιά με τον τρόπο του σε έναν κόσμο που στηρίζεται σε πραγματικές συνθήκες. Αυτά τα δύο αντιθετικά στοιχεία όμως, συνήθως γίνονται αντιληπτά από τα παιδιά. Μέσα από τα παραμύθια ενισχύεται η φαντασία τους και όπως αναφέρει ο Μπετελχάιμ, προσφέρουν στο παιδί τη δυνατότητα «να δομήσει τις ονειροπολήσεις του και να τους δώσει καλύτερες κατευθύνσεις στη ζωή του» (Μαλαφάντης, 2007).

Το παιδί απαιτείται να έχει τη δυνατότητα επίγνωσης γι' αυτό που συμβαίνει, με αποτέλεσμα να καταφέρει να διαχειριστεί το ασυνείδητο και με αυτόν τον τρόπο θα έχει τη δυνατότητα να φτάσει στο σημείο ώστε να υπερβεί τα δυσάρεστα συναισθήματα, τα οιδιπόδεια αδιέξοδα, τον φθόνο και τον ανταγωνισμό με τα αδέρφια του. Ακόμη, να εκτιμάει και να σέβεται τον εαυτό του, όπως και να τον περικλείει το συναίσθημα του ηθικού καθήκοντος. Αυτή την επίγνωση και τη διαχείριση του ασυνείδητου έχει τη δυνατότητα να τα φέρει εις πέρας, όπως αναφέρει και ο Μπετελχάιμ «καθώς υφαίνει ονειροπολήσεις επαναφέροντας συνεχώς στο μυαλό του, επαναδιατάσσοντας και δημιουργώντας φαντασιώσεις με τα κατάλληλα

στοιχεία της ιστορίας σε απάντηση των ασυνείδητων πιέσεων».Σχετικά με τη χρησιμότητα των παραμυθιών, έχουν σπουδαία σημασία καθώς βοηθούν στην καλλιέργεια της φαντασίας των παιδιών και χωρίς τη συμβολή τους δεν θα υπήρχε δυνατότητα να την ανιχνεύσουν και να τη «βγάλουν» στην επιφάνεια.

Μέσα από την ενασχόληση των παιδιών με τα παραμύθια, τους δίνεται η δυνατότητα να αντιληφθούν ότι δε μπορούν να αποφύγουν τις δυσάρεστες καταστάσεις και τα γεγονότα που λαμβάνουν μέρος στην πραγματικότητα. Αυτό που χρειάζεται όμως είναι να προσπαθήσουν για τη δική τους ευχαρίστηση και ικανοποίηση να ξεπεράσουν αυτά τα θέματα που υπάρχουν στη ζωή τους και να μην οδηγηθούν στην παραίτηση. Τέτοιου είδους θέματα όμως δε συνηθίζονται στις ιστορίες για μικρότερες ηλικίες, αν και αποτελούν σημαντικό γεγονός για τη ζωή. Οι ιδανικότερες ιστορίες, δεν κάνουν λόγο για το τέλος της ζωής, αλλά και ούτε και για την αιώνια ζωή. Αυτό όμως που επιχειρεί το παραμύθι είναι να καταστήσει το παιδί να βρίσκεται απέναντίστα κυριότερα προβλήματα. Δηλαδή, υπάρχουν παραμύθια που κάνουν αναφορά στον θάνατο ενός γονέα ή για κάποιον γονέα ο οποίος είναι μεγάλης ηλικίας και σκέφτεται ότι πλέον ήρθε η στιγμή για να αναλάβουν τα παιδιά του τα νέα καθήκοντα(Μπετελχάιμ,1995:16-18). Αυτό είναι και ένα από τα θετικά που παρέχει το παραμύθι καθώς μέσω αυτού είναι δυνατόν να προσεγγιστούν θέματα όπως είναι η ζήλεια, η σύγκρουση ανάμεσα στα αδέρφια, η απώλεια αγαπημένων προσώπων κλπ., καθώς είναι θέματα που χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή στην προσέγγισή τους (Παπανικολάου, χ.χ.).

Γενικότερα, τα παραμύθια αναφέρονται σε κάποιο ζήτημα με απλό, εύκολο και κατανοητό τρόπο. Έτσι τα παιδιά το αντιλαμβάνονται καλύτερα, ενώ αν θέτονταν με δυσνόητο τρόπο δε θα γινόταν εύκολα αντιληπτό από τα παιδιά(Μπετελχάιμ,1995:18).

Σχετικά με τις χαρακτηριστικές φράσεις «Μια φορά κι έναν καιρό..» και «Κι έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα», οι οποίες κάνουν την εμφάνισή τους σε κάθε παραμύθι, γίνεται φανερό η ηρεμία που το διακατέχει. Γίνεται αντιληπτό στο παιδί ότι τα γεγονότα που λαμβάνουν μέρος υφίστανται στον φανταστικό κόσμο και αυτό επιτυγχάνεται μέσα από το ξεκίνημα ακόμα της ιστορίας. Καθώς μεταφέρεται σε ένα διαφορετικό περιβάλλον κατά την ακρόαση του παραμυθιού και με το σταδιακό πέρασμα στο αληθινό περιβάλλον όπου βρίσκεται, αρχίζει να αντιλαμβάνεται σε

μεγαλύτερο βαθμό τις πραγματικές καταστάσεις που παρατηρούνται στη ζωή και είναι ένα μέσο αρωγής για τη χαλάρωσή του. Μέσα από την αφήγηση των παραμυθιών, τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν και να διευρύνουν τη φαντασία τους πάνω σε διάφορα γεγονότα που διαδραματίζονται στο παραμύθι και έπειτα από αυτό το «ταξίδι» να μεταφερθούν πάλι στην πραγματικότητα. Έτσι λοιπόν, αυτά συνεισφέρουν στην ενίσχυση της αξιοπιστίας και της βεβαιότητας (Μαλαφάντης, 2007). Επίσης, κατά την ολοκλήρωση της ιστορίας του παραμυθιού, λόγω του γεγονότος ότι ο πρωταγωνιστής έρχεται αντιμέτωπος με τα προβλήματα που τον απασχολούν και επειδή στο τέλος τα ξεπερνάει, δημιουργείται στους ακροατές μια θετική διάθεση. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να μειώσουν τις ανησυχίες και τα άγχη τους (Ασλανίδου, 2014). Μέσα από την ενασχόληση του παιδιού με το παραμύθι ξεφεύγει για λίγο από τα ζητήματα που αντιμετωπίζει στον πραγματικό κόσμο και τον οδηγεί στον φανταστικό (Καλλή, χ.χ.).

Η ενασχόληση με τα παραμύθια «οδηγεί» τα παιδιά στην αντίληψη και κατανόηση των συναισθημάτων των τους όπως και στη σχέση τους με το κοινωνικό περιβάλλον. Το παιδί ενθαρρύνεται να ακούει μια ιστορία και να την επεξεργάζεται εφόσον αυτή του προσφέρει ευχαρίστηση και του κινήσει το ενδιαφέρον (Μαλαφάντης, 2007). Γιατί όπως συμβαίνει και στο σχολικό περιβάλλον, εάν δεν ελκύει τα παιδιά αυτό με το οποίο ασχολούνται, θα οδηγηθούν στην κούραση και θα τους είναι αδιάφορο το θέμα. Έτσι δε θα το κατανοήσουν, παρά μόνο θα το λαμβάνουν χωρίς να επιφέρει κάποιο σημαντικό αποτέλεσμα για την εξέλιξή τους (Ντούλια, 2010). Η βελτίωση της ζωής του θα προέλθει όταν η ιστορία συνεισφέρει στην ανάπτυξη του εαυτού του, συμφωνεί με τις στεναχώριες και τα άγχη του, αντιλαμβάνεται τα προβλήματά του και έχει τη δυνατότητα να επιλύσει αυτά τα ζητήματα που τον απασχολούν.

Λόγω της εμφάνισης του καλού και του κακού ήρωα και της δικαίωσης που παρέχεται στον καλό, το παιδί λυτρώνεται. Μέσα από αυτή τη δίκαιη αντιμετώπιση το παιδί έχει τη δυνατότητα να αναζητήσει, να εξετάσει και σε τελικό στάδιο να έχει ως αποτέλεσμα την ικανότητα να φτάσει στο επίπεδο της δημιουργίας (Μαλαφάντης, 2007).

Η προσφορά των παραμυθιών είναι τέτοια που μέσα από χιουμοριστικούς τρόπους και δραστηριότητες που παρέχει, υπάρχει η πιθανότητα να γίνουν αντιληπτά μερικά ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών. Μέσω αυτών παρέχεται η δυνατότητα στα παιδιά να τα βοηθήσουν να δώσουν έμφαση και να προβάλλουν τις ικανότητες και δεξιότητές τους απέναντι σε κάποιον τομέα. Ο ορθός προγραμματισμός και η καλή λειτουργία τους, φέρουν ως αποτέλεσμα να διεγείρουν το ενδιαφέρον και τη δημιουργικότητα των ακροατών.

Θεωρείται ένα χρήσιμο μέσο για να το εντάξει και να το χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός στην τάξη του, καθώς με αυτό τα παιδιά θα αποκτήσουν γνώσεις αβίαστα, για το γεγονός ότι δεν είναι φανερή η διδασκαλία του και αυτό θα επιτευχθεί με ευχάριστο τρόπο. Δε θα γίνεται με καταναγκαστικό τρόπο, όπως συναντάται στα υπόλοιπα μαθήματα. Για να μορφωθούν τα παιδιά με ευχάριστο και διασκεδαστικό τρόπο, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να συμπεριλαμβάνεται μέσα στα υπόλοιπα μαθήματα που διεκπεριώνονται στο νηπιαγωγείο και στις αρχές του δημοτικού. Η ένταξή του στις μικρότερες τάξεις είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη γιατί σε αυτές τις ηλικίες τα παιδιά αρχίζουν να διδάσκονται και να δέχονται νέες γνώσεις. Το παραμύθι είναι χρήσιμο είτε να εισάγεται στην εκπαιδευτική διαδικασία ανεξάρτητα από κάποιο άλλο μάθημα είτε να τοποθετείται συμπληρωματικά στα σχολικά μαθήματα, με σκοπό τησαφέστερη και εύκολη γνώση, ώστε να τη λάβουν τα παιδιά. Επιπλέον, είναι πιθανό να γίνει η αφορμή για να διεξαχθούν διαθεματικά προγράμματα, σχέδια εργασίας και άλλα προγράμματα που χαρακτηρίζονται για την πρωτοπορία που διαθέτουν. Επομένως, χρήζει σπουδαίας σημασίας η εισαγωγή του στην εκπαιδευτική κοινότητα σε τακτικό ρυθμό, τόσο σε επίπεδο που βασίζεται στις αντιληπτικές διαδικασίες, όσο και σε στάσεις, αξίες και ψυχοκινητικούς τομείς, οι οποίες αποκτούνται κατά τη χρήση και σύνδεση του παραμυθιού με το μαθητικό περιβάλλον.

Εκτός από την ανοιχτή και επικοινωνιακή νοοτροπία που διαθέτει, κυρίως αποσκοπεί στον εκπαιδευτικό και στον ψυχοκινητικό τομέα. Συνεπώς, τα παιδιά μέσα από τη συμπερίληψη του παραμυθιού στη μαθησιακή διαδικασία και τη συστηματική τους χρήση με αυτό, υπάρχει η δυνατότητα να ενισχυθεί ο προφορικός και γραπτός λόγος των παιδιών. Επίσης, είναι δυνατόν να συμβάλλει στην ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης και στη βελτίωση με τις μαθηματικές ικανότητες (Ντούλια, 2010). Ακόμη, η ένταξή του στην εκπαίδευση χρήζει σπουδαίας σημασίας καθώς έχει

τη δυνατότητα να παρέχει στα παιδιά ποικιλία από γνώσεις και μπορεί να καλλιεργήσει διαφόρων ειδών προβληματισμούς, ακόμη περισσότερο όταν χρησιμοποιηθεί στην κατάκτηση των επιστημονικών εννοιών. Αυτό είναι ευχάριστο για τα παιδιά καθώς η παροχή των γνώσεών τους θα γίνει με έναν ιδιαίτερα διασκεδαστικό τρόπο.

Σχετικά με το ελληνικό λαϊκό παραμύθι βοηθάει να μείνουν σταθερά τα στοιχεία από τον κάθε πολιτισμό και μέσα από την εισαγωγή των εκφράσεων, των χώρων και των τρόπων ζωής που συνηθίζονταν εκείνη την εποχή, παρέχει τρόπους να «έρθει» το παρελθόν στην επιφάνεια, να έρθουν σε επαφή μαζί του, όπως και με τους δημιουργούς του. Όσον αφορά, την ξένη παιδική λογοτεχνία, στην οποία ανήκει και το παραμύθι, το παιδί έρχεται αντιμέτωπο με μια διαφορετική προσέγγιση, δηλαδή γνωρίζει κάτι καινούριο όπως είναι οι διαφορετικοί τρόποι σκέψης, γενικά η αντίληψη για τον κόσμο και οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να υπερνικούν διάφορα ζητήματα της ζωής (Ασλανίδου, 2014).

Γενικότερα, τα παραμύθια συνεισφέρουν στην πνευματική καλλιέργεια των παιδιών, στην ψυχοπνευματική ανάπτυξη και επίσης ενισχύει την προσωπικότητά τους. Συμβάλλουν στην προθυμία και τους ενεργοποιούν τα ευχάριστα συναισθήματα. Επίσης, είναι ένα διδακτικό μέσο καθώς παρέχει σημαντικές πληροφορίες και γνώσεις με φυσικό και αβίαστο τρόπο. Επιπλέον, ενισχύει την κριτική τους ικανότητα λόγω του ότι δημιουργούν στο παιδί την ικανότητα να ενεργοποιεί τη σκέψη του, να εξετάζει ένα θέμα και να προσπαθεί να βρει τρόπους για να οδηγηθεί στην επίλυση αυτού.

Επιπρόσθετα, το παιδικό παραμύθι χαρακτηρίζεται για την έντονη εικονογράφηση που διαθέτει, η οποία είναι ένα μέσο για την έκφρασή τους και ιδιαίτερα σημαντικό για την εκπαίδευση του παιδιού. Αυτά λοιπόν τα παραμύθια παρέχουν γνώσεις και πληροφορίες που επιθυμούν να περάσουν είτε μέσα από τις εικόνες είτε μέσα από το κείμενο και τις εικόνες. Λόγω της εμφάνισής τους βελτιώνεται η αισθητική των παιδιών, τα ατομικά χαρακτηριστικά τους, καθώς μέσα από τη χρήση των εικόνων δημιουργούνται σκέψεις. Αυτό φέρει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της ομιλίας, όπως και την ενεργοποίηση των συναισθημάτων τους (Μιμηγιάννη, 2017).

Με λίγα λόγια, το παραμύθι συμβάλλει στην καλλιέργεια της φαντασίας, στην αντίληψη των συναισθημάτων τους και στην ενίσχυση της προσοχής και της μνήμης. Διευρύνει τον τρόπο σκέψης, αλλά ταυτόχρονα είναι και εκπαιδευτικό μέσο, το οποίο δε γίνεται ιδιαίτερα φανερό καθώς μεταφέρει γνώσεις αλλά με φυσικό τρόπο. Επίσης, αποτελεί ένα μέσο κοινωνικοποίησης, δημιουργεί στα παιδιά τη δυνατότητα να είναι ανεξάρτητοι, είναι ένα βοηθητικό μέσο για την καλλιέργεια της προσωπικότητας αλλά και τη διαχείριση του φόβου. Παράλληλα, ενισχύει τη δημιουργική ικανότητα και την αφήγηση, ανάγνωση και γραφή. Γίνεται αντιληπτό λοιπόν, ότι η προσφορά του παραμυθιού χρήζει σπουδαίας σημασίας για την ανάπτυξη των παιδιών και είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εφαρμόζεται και στην εκπαίδευση (Μαγκαφάς, 2018).

4. Η παιδαγωγική αξιοποίηση του παραμυθιού

Στα παλαιότερα χρόνια το παραμύθι δε θεωρούνταν σπουδαίας σημασίας για να εφαρμοσθεί στην εκπαίδευση, όμως αργότερα θεωρήθηκε σπουδαίο μέσο ως προς την εκπαίδευση, την ανάπτυξη του παιδιού, την ηθικοθρησκευτική, την ηθικοπλαστική επίδραση και την ευχαρίστηση που παρέχει. Άλλοι όμως θεωρούν ότι το παραμύθι δεν είναι ιδανικό εκπαιδευτικό μέσο για τους λόγους ότι τοποθετείται σε έναν άλλο φανταστικό κόσμο που δε συναντάται στην πραγματικότητα, χαρακτηρίζεται για τις βιαιότητες του και γενικά για το ασυνήθιστο περιεχόμενό του και τη διαφορά του με την ψυχοσύνθεση των παιδιών. Γι' αυτόν τον λόγο θεωρούσαν ότι δεν έχει θέση στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Πολλοί πιστεύουν ότι το παραμύθι αποτελεί ένα μέσο ψυχαγωγίας, ενώ ο μύθος είναι διδακτικό μέσο. Διαφορετικές απόψεις αναφέρουν ότι και το παραμύθι και ο μύθος σκοπεύουν στην εκπαίδευση. Με βάση τον Λουκάτο το παραμύθι χαρακτηρίζεται για τα διδακτικά του στοιχεία. Επίσης, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Luthi «Το παραμύθι είναι εν μέρει ψυχαγωγία, εν μέρει είναι παιδαγωγία, στην ολότητά του όμως είναι ένας καθρέπτης της ανθρώπινης ύπαρξης και των δυνατοτήτων των ανθρώπων» (Αναγνωστόπουλος, 1997:198-199).

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να σημειωθεί ότι το παραμύθι είναι χρήσιμο να συμπεριλαμβάνεται και να διδάσκεται στην εκπαιδευτική κοινότητα, συγκεκριμένα στο νηπιαγωγείο και στις πρώτες τάξεις του δημοτικού.

Στις μέρες μας πλέον κυριαρχούν διάφορα θέματα που απασχολούν τον άνθρωπο και για την επίλυση αυτών, χρειάζεται να αντιμετωπιστούν από ανθρώπους, οι οποίοι διαθέτουν ικανότητες και σκέψη βασισμένα στη δημιουργικότητα. Γι' αυτόν τον λόγο η δημιουργικότητα έχει αποτελέσει κινητήρια δύναμη για την εκπαιδευτική διαδικασία. Στη σύγχρονη εποχή η έννοια της δημιουργικότητας δε σημαίνει αποκλειστικά ότι έχει σχέση με την έκφραση του ανθρώπου και τη σχέση της δημιουργικότητας με τις τέχνες, αλλά σχετίζεται επίσης με την αντιμετώπιση και την επίλυση των θεμάτων που προκαλούν ανησυχίες. Αυτά ο άνθρωπος έχει σκοπό να τα ξεπερνάει με τον καλύτερο τρόπο.

Η προώθηση της δημιουργικότητας εμφανίζεται από το παραμύθι το οποίο συνιστά ένα μέσο που σχετίζεται με την αφήγηση και την παιδαγωγική. Η αντιμετώπιση του παραμυθιού ως ένα διαφορετικό μέσο από τα συνηθισμένα στην εκπαίδευση, αποσκοπεί στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, στην αίσθηση της ελευθερίας και προστασίας των παιδιών, ως προς την ψυχολογία τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να εκδηλωθούν τα συναισθήματά τους και να κινούνται ελεύθερα σε έναν χώρο, όπου υπάρχει η δυνατότητα να ενταχθούν καινούρια και διαφορετικά βιώματα και καταστάσεις. Από την εμφάνιση του κριτικού εγγραμματισμού και τις δεξιότητες γραπτού και προφορικού λόγου, τις οποίες δέχεται το παιδί από την ενασχόλησή του με το παραμύθι, οδηγεί σε μια καινοτόμα γλωσσική εκπαίδευση και σε μια συζήτηση που χαρακτηρίζεται από ζωντάνια και όχι από την παθητικότητα.

Η ένταξη του παραμυθιού στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό, μπορεί να προσφέρει μια διαφορετική διδασκαλία και μέσα από οργανωμένες δραστηριότητες, παρέχονται στο παιδί γνώσεις με ευχάριστο και δημιουργικό τρόπο. Το παιδί από τα πρώτα χρόνια της ζωής του μέσα από τα παραμύθια αναπτύσσει σχέσεις με τη λογοτεχνία. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα να εμφανίσουν ευκαιρίες, οι οποίες είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν στη μαθησιακή διαδικασία σε θεατρικές παραστάσεις, εικαστικές αναπαραστάσεις και πολλά ακόμη (Μαλαφάντης, 2007).

Γενικά το σχολείο μεταφέρει γνώσεις στα παιδιά, οι οποίες σχετίζονται με πραγματικές καταστάσεις της καθημερινής ζωής και γι' αυτό έχει τη δυνατότητα το

παραμύθι να λειτουργήσει ως ένα βοηθητικό μέσο πάνω στις δραστηριότητες που προσφέρει το πρόγραμμα σπουδών. Αποτελεί ένα κατάλληλο εργαλείο για την εκπαίδευση των παιδιών και αυτό επιτυγχάνεται μέσα από την ανάγνωση και την αφήγηση.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο ιδανικός τρόπος με τον οποίο επιχειρείται να δημιουργηθεί ο σχεδιασμός του περιβάλλοντος της αίθουσας, όπως και το κατάλληλο μέρος στο οποίο τα παιδιά θα έχουν καλή θέση για να υπάρχει καλύτερη επαφή και αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευτικό. Αυτό επιτυγχάνεται με την εφαρμογή του ημικύκλιου. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά μέσα από την αφήγηση θα εξασκηθούν στην ακροαματικότητα. Όπως πίστευε και ο Froebel, η ικανότητα της αφήγησης έπαιξε σπουδαίο ρόλο και ήταν σημαντική για την εκπαίδευση τόσο στο Νηπιαγωγείο όσο και στις υπόλοιπες τάξεις. Αυτός ήταν και ο πρώτος που έδωσε έμφαση στη σπουδαιότητα της αφήγησης στη διδασκαλία.

Τα παιδιά κατά την παρακολούθηση της αφήγησης του παραμυθιού οδηγούνται σε μια ευχάριστη διάθεση και ψυχαγωγούνται ενώ ταυτόχρονα δέχονται και γνώσεις χωρίς αυτό να γίνεται με φανερό τρόπο. Κατά τη διαδικασία αυτή γίνονται ισχυρότεροι οι δεσμοί μεταξύ του εκπαιδευτικού με τα παιδιά και αυτά με τη σειρά τους παρατηρούν και δέχονται την ιστορία με ενθουσιασμό (Κάκου, 2021).

Ειδικότερα, η εφαρμογή του παραμυθιού στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα δίνει την ευκαιρία στον δάσκαλο να συμπεριληφθεί με τα υπόλοιπα μαθήματα. Έχει τη δυνατότητα στο μάθημα της Γλώσσας να εφαρμοσθεί στη γραπτή έκφραση, στα Μαθηματικά ως προς την εύρεση λύσης στα προβλήματα, αλλά και στην καλύτερη σημασία των περιεχομένων σχετικά με τα μαθηματικά.

Η σύνδεση των παιδιών με τα παραμύθια τα οδηγεί στον τρόπο με τον οποίο θα μάθουνμε τη βοήθεια των ιστογραμμάτων και των διαγραμμάτων, τα οποία προτείνονται για να βοηθήσουν στη μάθηση της δομήστου κειμένου, στησυγκριτική δυνατότητα αλλά και με δραστηριότητες που βασίζονται στη δημιουργική γραφή. Αυτές που προτείνονται καθορίζονται από την ενίσχυση του προφορικού λόγου και την κριτική σκέψη που επιφέρουν.

Για την ακρίβεια, το παραμύθι έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί σαν ένα κείμενο αναπτυγμένης αφήγησης, το οποίο συνεισφέρει στην καλλιέργεια της

γραπτής και προφορικής έκφρασης. Ο εκπαιδευτικός μέσα από τους πρωταγωνιστές, την υπόθεση, το περιβάλλον στο οποίο διαδραματίζεται η ιστορία, το αντικείμενο με το οποίο ασχολείται, τον τρόπο με τον οποίο έχει γραφτεί το κείμενο του παραμυθιού, διαθέτει τη δυνατότητα να μάθει στα παιδιά τη μέθοδο της σύνθεσης μιας ιστορίας.

Το παραμύθι χαρακτηρίζεται για τη σαφήνεια και τη σύνδεση των στοιχείων που διαθέτει, έχοντας η κάθε ιστορία μια συγκεκριμένη δομή. Από αυτά γίνεται αντιληπτό ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό τα παιδιά να γνωρίζουν τα δομικά μέρη που δίνουν μορφή στο παραμύθι ως προς τη διατύπωση και την εφαρμογή του στη διαδικασία της μάθησης. Συνηθίζεται να χρησιμοποιείται στη διδασκαλία για τον λόγο ότι δεν επιδιώκει να διαθέτει πολλαπλές συντάξεις, συνδυαστικές λέξεις, επίθετα και αφηρημένες έννοιες. Αυτό όμως που του προσδίδει αξία και προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα στα παιδιά είναι η ξεκάθαρη και σαφής γλώσσα του και η ποικιλία από χαρακτηριστικές λέξεις, από τις οποίες εκφράζεται το στοιχείο της ενεργητικότητας και της ζωντανίας. Για να καταφέρουν τα παιδιά να συνθέσουν ένα κείμενο το οποίο έχει εξεταστεί με ιδιαίτερη προσοχή και είναι δηλαδή τεκμηριωμένο, χρειάζεται να αποκτήσουν οικειότητα με το λεξιλόγιο που παρέχεται από την ενασχόλησή τους με το παραμύθι. Όταν η αφήγηση και η ανάγνωση του παραμυθιού λαμβάνει μέρος με ευχάριστο τρόπο, τότε τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν κείμενα και να αντιλαμβάνονται τα δομικά γλωσσικά στοιχεία (Ντούλια, 2010).

Επίσης, κατά την ανάγνωση του παραμυθιού από τον εκπαιδευτικό είναι σημαντικό για την ενίσχυση του προφορικού τους λόγου, να θέτει ερωτήσεις στα παιδιά. Έχει σπουδαία σημασία γιατί με αυτόν τον τρόπο θα έχουν τη δυνατότητα να εκφέρουν λόγο, γνώμες, να εξωτερικεύσουν συναισθήματα όπως και πολλά ακόμη. Οι ερωτήσεις που μπορούν να τεθούν είναι σημαντικό να προάγουν τη φαντασία και τη σκέψη, για την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Εκτός από τις ερωτήσεις που μπορούν να γίνουν κατά τη διάρκεια του παραμυθιού, είναι εφικτό να διατυπωθούν και κατά την ολοκλήρωση του παραμυθιού σχετικά με τη γνώμη τους για τα αισθήματα των χαρακτήρων της ιστορίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να αντιληφθούν τα συναισθήματά τους και για ποιο λόγο συμβαίνουν (Κουκάλη, 2015). Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης ο εκπαιδευτικός μπορεί να δείχνει και τις εικόνες από το παραμύθι. Οι εικόνες που θα δείξει στα παιδιά γίνονται με επιλεκτικό τρόπο από τον εκπαιδευτικό και είναι σημαντικό η επίδειξή τους να γίνει με μικρή διάρκεια ώστε να μην αποσπώνται από την ιστορία (Αναγνωστόπουλος, 1997:216). Όμως, για

να επιτευχθούν αυτά χρειάζεται η νηπιαγωγός να έχει ασχοληθεί με το παραμύθι που θα διδάξει, τη συμβολή που παρέχει το παραμύθι, τις ερωτήσεις που θα θέσει, τις δραστηριότητες με τις οποίες θα ασχοληθούν και πολλά ακόμη. Παράλληλα, υπάρχει δυνατότητα να πραγματοποιηθεί μια δραματοποίηση από το παραμύθι που άκουσαν, με σκοπό να προαχθεί ο προφορικός λόγος και η κοινωνικοποίησή τους (Κουκάλη, 2015). Ενώ πραγματοποιηθεί μια συζήτηση σχετικά τους χαρακτήρες και γενικά στοιχεία από το παραμύθι, έχουν τη δυνατότητα είτε μόνοι τους είτε με τη νηπιαγωγό να δημιουργήσουν μια παράσταση, με το κάθε παιδί να έχει τον δικό του ρόλο (Αναγνωστόπουλος, 1997:217).

Επιπρόσθετα, η νηπιαγωγός μπορεί να διαβάσει ένα παραμύθι αλλά είτε δεν το συνεχίζει ολόκληρο είτε δεν αναφέρει το τελευταίο μέρος του, με σκοπό να το συνεχίσουν ή να πουν το τέλος τα παιδιά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να ενισχυθεί η φαντασία των παιδιών μέσα από τη διασκέδαση (Αναγνωστόπουλος, 1997:219).

Σχετικά με μια ανεπίσημη μελέτη που πραγματοποίησε η Ντούλια σε παιδιά δημοτικού, έχοντας ως κίνητρο τη σχέση τους με διαφορετικά βιβλία, οι απαντήσεις που έδωσαν είχαν θετικό αντίκτυπο. Αυτό που προσέλκυσε το ενδιαφέρον στα περισσότερα παιδιά ήταν το βιβλίο της Γλώσσας της Β' τάξης του δημοτικού, γιατί ασχολείται με μια υπόθεση και έχει τη μορφή του παραμυθιού. Η υπόθεση που παρουσιάζεται στο βιβλίο αυτό έχει σχέση με διάφορες καταστάσεις που εμφανίζονται στους ήρωες και διαδραματίζονται στην Χωχαρούπα. Σε αυτό το σημείο τα παιδιά έρχονται αντιμέτωπα με τη διαδικασία της μάθησης σχετικά με τη γραμματική και άλλα γλωσσικά φαινόμενα, μέσα από μια ευχάριστη, διασκεδαστική μέθοδο και με μια θετική διάθεση να ασχοληθούν με αυτά. Όπως ανέφεραν και τα ίδια θα επιθυμούσαν να μαθαίνουν με αυτόν τον τρόπο ειδικά στα Μαθηματικά, αλλά και γενικά σε όλα τα μαθήματα. Αυτό που συμβαίνει γίνεται σε κάποιο βαθμό και με τα εκπαιδευτικά προγράμματα του εμπορίου, όπου μέσα από την ευχάριστη τους υπόθεση, φέρουν ως αποτέλεσμα την αυξημένη αγορά (Ντούλια, 2010).

Επιπρόσθετα, είναι χρήσιμο να εφαρμοσθεί η εικονογράφηση στην εκπαίδευση για παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Μέσα από τη χρήση των εικόνων τα παιδιά βοηθούνται στην καλύτερη κατανόηση της ιστορίας, καθώς δεδωθέντα τη δυνατότητα να διαβάζουν σε σημαντικό βαθμό και γι' αυτό με τις εικόνες οδηγούνται στην καλλιέργεια της προφορικότητας. Βέβαια αυτό μπορεί να

αξιοποιηθεί και σε μεγαλύτερα παιδιά, αφού η εικόνα μπορεί να έχει μια δυναμική που να ξεπερνάει και το γραπτό κείμενο (Ντούλια, 2010). Με λίγα λόγια με την εφαρμογή των εικόνων αυξάνουν το λεξιλόγιο και μπορούν να συσχετίζουν τις λέξεις με τις εικαστικές αναπαραστάσεις που απεικονίζονται (Κουκάλη, 2015).

Τα παιδιά μέσα από τα ενδοκειμενικά και εικονογραφικά στοιχεία κινητοποιούνται και με την ιδανικότερη διδασκαλία, μπορούν να δώσουν μια σημασία σε αυτά και να τα επεξεργαστούν για την καλύτερη κατανόηση. Με τη σειρά του ο εκπαιδευτικός μέσα από τις ερωτήσεις που θέτει, δύναται να οδηγηθεί στην προσαρμογή του κειμένου, την ανασύνθεση και την επιπρόσθετη επεξεργασία του. Αυτή υπάρχει πιθανότητα να διαθέτει δραστηριότητες μεταγραφής, διακειμενικές εργασίες, τροποποιήσεις των κλασικών παραμυθιών και πολλά ακόμη.

Τα παιδιά κατά τη διαδικασία για τη νέα δημιουργία του κειμένου μέσα από τις εικόνες μπορούν να αντιληφθούν τα γεγονότα που συνέβησαν με τη σωστή ακολουθία, τα βοηθά να ενισχύσουν την παρατήρηση, την αντιληπτική ικανότητα, να βοηθηθούν στην εκδήλωση των σκέψεών τους και στη δημιουργικότητα, όπως και μερικά ακόμη. Συνεπώς, τα παιδιά μέσα από την εφαρμογή της εικόνας ενισχύουν την κριτική τους σκέψη. Επίσης, συμβάλλει στο να εξοικειωθούν τα παιδιά με την εικονογράφηση και με άλλες μεθόδους εκτέλεσης και υλικά για την επίτευξή της. Με αυτόν τον τρόπο το παιδί θα γνωρίσει διάφορους τρόπους σχετικά με τις εικαστικές τέχνες.

Το παραμύθι, επίσης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στη μάθηση των Μαθηματικών, ώστε να κάνει εφικτή την καλύτερη κατανόηση του μαθήματος με ευχάριστο και διασκεδαστικό τρόπο για τα παιδιά. Αυτοί οι τρόποι μπορεί να έχουν σχέση με κάποια υπόθεση, η οποία διαθέτει φανταστικό περιεχόμενο. Η συγκεκριμένη μέθοδος δημιουργεί στα παιδιά την καλύτερη σύνδεσή τους με τα Μαθηματικά, λόγω του ότι εμφανίζουν κοινά στοιχεία με τους χαρακτήρες της ιστορίας, αλλά και επειδή μπορούν να ενταχθούν και τα παιδιά μέσα στα γεγονότα που διεκπεραιώνονται.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι το παραμύθι είναι ένα κατάλληλο και ευχάριστο μέσο για την εκπαιδευτική διαδικασία και είναι σημαντικό για να το χρησιμοποιήσει ένας εκπαιδευτικός. Όταν η μάθηση γίνεται σε ένα χαρούμενο περιβάλλον, το παιδί

λαμβάνει γνώσεις και ερεθίσματα, κοινωνικοποιείται, διαθέτει μια προθυμία απέναντι σε νέες καταστάσεις που του εμφανίζονται και δε δυσανασχετεί.

Το βασικό συμπέρασμα είναι ότι το παραμύθι αποτελεί ένα σπουδαίο εκπαιδευτικό εργαλείο και είναι χρήσιμο να εφαρμόζεται, με σκοπό τη μόρφωση των παιδιών. Επίσης, μέσα σε ένα τέτοιο χαρμόσυνο και ελκυστικό περιβάλλον, τα παιδιά δεν έχουν παθητική συμμετοχή, αλλά συμβάλλει στη δραστηριοποίησή τους, στη θετικότητα και είναι χαρούμενοι.

Καταλήγοντας, η παιδαγωγική και διδακτική σπουδαιότητα που διακατέχει το παραμύθι διακρίνεται από το γεγονός ότι βελτιώνει τη χρήση της πρώτης τους γλώσσας μέσα από την ανα-διήγηση και τη δραματοποίηση. Επίσης, διεγείρει τη φαντασία, ενισχύει την ικανότητά τους να δημιουργούν και διευρύνει τις απόψεις τους. Προωθεί τη συζήτηση μεταξύ τους και εμπλουτίζει το λεξιλόγιό τους. Επιπρόσθετα, συμβάλλει στην άσκηση και στη βελτίωση της ανάκλησης της μνήμης και στην ενίσχυση της κριτικής σκέψης. Ακόμη, ενθαρρύνει τα παιδιά να ανιχνεύσουν «μια προσωπική ιστορία», ένα σύμβολο ή ένα νόημα, όπως αναφέρει η Ντούλια και κινητοποιεί το ενδιαφέρον τους. Ωθεί τα παιδιά στην απόκτηση οικειότητας με τις καλλιτεχνικές δεξιότητες και αναπτύσσει τις επιλογές τους με βάση την καλαισθησία. Επιπλέον, τα εξασκεί στην «ανάγνωση» της εικόνας και στην κατάκτηση της «γραμματικής της», ενώ παράλληλα συμβάλλει και στην καλή λειτουργία της ομάδας. Παράλληλα, είναι ένα μέσο αρωγής σχετικά με τη σφαιρική ανάπτυξη του παιδιού.

Γενικότερα, η αξιοποίηση του παραμυθιού γίνεται σε μικρό ποσοστό από τους εκπαιδευτικούς. Όμως, τη σημερινή εποχή λαμβάνεται σοβαρά υπόψη και πολλοί εκπαιδευτικοί το εντάσσουν στη μαθησιακή διαδικασία, με σκοπό τη μόρφωση των παιδιών. Η γνώση αυτή κατακτιέται λόγω αυτού του μέσου με ευχάριστο και διασκεδαστικό τρόπο, με αποτέλεσμα να επιτευχθεί και να ληφθεί με ευκολότερη μέθοδο. Έτσι λοιπόν, τα παιδιά λαμβάνουν τις γνώσεις από την ενασχόλησή τους με τα παραμύθια και τις δραστηριότητες που μπορούν να οργανωθούν, με ευχάριστο και ενθαρρυντικό τρόπο (Ντούλια, 2010).

5. Σενάριο διδακτικής πρότασης με τη χρήση της Δημιουργικής Γραφής

Η ποικιλία από τους ορισμούς που του παρέχονται για τον ξενόφερτο όρο μπορεί να κυμανθεί από «πεδίο συγγραφικών δραστηριοτήτων, τέχνη της λογοτεχνικής συγγραφής, βιωματική εκπαιδευτική μέθοδο για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας και της λογοτεχνικής γραφής, μορφή ψυχικής εκτόνωσης και τρόπο ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης, πανεπιστημιακό γνωστικό αντικείμενο κ.ά.» (Βακάλη κ.α., 2013:13).

Θεωρείται πως αφορά οποιοδήποτε είδος που συνδέεται με τη γραφή και χαρακτηρίζεται είτε για την καινοτομία που διαθέτει είτε για τη διαφορετικότητα σε σχέση με άλλα Λογοτεχνικά είδη και δεν έχει σκοπό να δημιουργηθεί ένα λογοτεχνικό έργο. Έχει τη δυνατότητα να διδαχθεί αλλά αποτελεί και διδακτικό μέσο για τον λόγο ότι χαρακτηρίζεται για την ποικιλία από γνώσεις και μεθόδους της, με αποτέλεσμα η γραφή να γίνεται σε μεγαλύτερο βαθμό κοινωνική (Μπουλιτσάκη, 2016).

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Dawson η Δημιουργική Γραφή αποτελείται από τη δημιουργική προσωπική έκφραση, τον γραμματισμό, την τεχνική και την εσωτερική μελέτη. Με λίγα λόγια σύμφωνα με τα λεγόμενα της Ντιούδη, η Δημιουργική Γραφή έχει δυνατότητες να συμπεριληφθεί στη Φιλολογία σαν μια «λογοτεχνική γραφή, ως τέχνη της συγγραφής και ως λογοτεχνική θεωρία της ανάγνωσης». Επίσης, στην Παιδαγωγική σαν τεχνική για την εκπαίδευση στον τομέα της Λογοτεχνίας και της Γλώσσας και στην Ψυχολογία ως εργαλείο για τη θεραπεία (Βακάλη κ.α., 2013:14).

Ο όρος αυτός πλέον έχει διπλή σημασία καθώς εκφράζει την ικανότητα για δημιουργικές σκέψεις και την καταγραφή αυτών. Η δεύτερη σημασία αυτού είναι να δύναται να περιλαμβάνει εκπαιδευτικές πρακτικές και μεθόδους οι οποίες έχουν ως στόχο να καλλιεργηθούν οι ικανότητες σχετικά με τη γραφή (Κοκκίνου κ.α., 2016).

Η εφαρμογή της στον τομέα της εκπαίδευσης γίνεται συγκεκριμένα για την καλλιέργεια της ικανότητας του ανθρώπου να παράγει προτάσεις και αποσκοπεί στην ενίσχυση της δημιουργικότητας και φαντασίας, τις οποίες καταγράφει. Γενικότερα, η

Δημιουργική Γραφή αφορά την ικανότητα «να βρίσκει, να «κατεβάζει», να γεννά κάποιος ιδέες και να τις οργανώνει» (Ευκαρπίδου, 2020).

Η Δημιουργική Γραφή συνδέεται με τη δημιουργικότητα. Η δημιουργικότητα θεωρείται από τον Ροντάρι ότι έχει τη δυνατότητα να «σπάει διαρκώς τα σχήματα της εμπειρίας και χειρίζεται με διαφορετικό τρόπο αντικείμενα και έννοιες», διατυπώνει ερωτήσεις, δεν επιθυμεί τις απλές απαντήσεις, αισθάνεται καλύτερα όταν βρίσκεται σε μεταβαλλόμενες καταστάσεις και όχι σταθερές, χαρακτηρίζεται για την αυτάρκειά και σε τελικό στάδιο μεταφέρεται στη δημιουργία καινοτόμων και ωφέλιμων έργων. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Guilford θεωρεί ότι η δημιουργικότητα είναι ισότιμη με την «αποκλίνουσα σκέψη» και την ξεχωρίζει από τη «συγκλίνουσα», επειδή διαθέτει ποικιλία από επιλογές για τη λύση απέναντι σε κάποιο ζήτημα, έχει ενσυναίσθηση σχετικά με το περιβάλλον και συνδέει πράγματα που δε σχετίζονται μεταξύ τους. Πολλές από τις μεθόδους για την καλλιέργεια της δημιουργικότητας έγιναν εφαρμογή και ως μέθοδοι για τη δημιουργία ιδεών σε διαδικασίες που έχουν σχέση με τη Δημιουργική Γραφή (Κωτόπουλος, χ.χ.).

Επίσης, με βάση την Ψυχολογία ο ορισμός που δίνει για τη δημιουργικότητα ή τη δημιουργική σκέψη εκφράζει «τη γνωστικά οργανωμένη αλλά ευέλικτη και συχνά πολύπλοκη νοητική διεργασία που διακρίνεται για την πρωτότυπη, περίτεχνη και μη αναπαραγόμενη επεξεργασία γνωστικών στοιχείων και σχημάτων σκέψης, η οποία καταλήγει συνήθως στην παραγωγή ασυνήθιστων και μοναδικών προϊόντων τουλάχιστον για το δημιουργό τους. Η πρωτοτυπία και η μοναδικότητα της απάντησης, η ευαισθησία στον εντοπισμό προβλημάτων, η ευελιξία και η ευχέρεια σκέψης, η έκθεση σε ρίσκα, η ανοχή σε διφορούμενες καταστάσεις, οι ευέλικτοι, τυχαίοι και ετερογενείς συνδυασμοί, είναι μερικά από τα γνωρίσματα της δημιουργικής προσωπικότητας».

Όμως, δεν έχει υπάρξει ένας ορισμός για τη δημιουργικότητα που να είναι ικανοποιητικός, για τον λόγο ότι διακρίνεται για τις πολλαπλές πλευρές της και όχι για τη σταθερότητά της. Διάφοροι όροι έχουν δοθεί οι οποίοι είναι οι εξής, «φαντασία, αυθεντικότητα, καινοτομία, επινοητικότητα, έμπνευση, μούσα, νεωτερισμός, ταλέντο, πρωτοτυπία, μοναδικότητα». Μια δημιουργική ιδέα με βάση τα λεγόμενα του Kaufman και Sternberg διαθέτει γνωρίσματα όπως είναι «το

πρωτότυπο», «το ποιοτικό» και «η αναφορά σε έναν αρχικό στόχο»(Βακάλη κ.α., 2013:17-18).

Συμπερασματικά, η Δημιουργική Γραφή σαν εκπαιδευτικό μέσο δεν έχει πρόθεση να ανακαλύψει ταλέντα ως προς τη συγγραφή. Στο σχολείο τα παιδιά δοκιμάζονται πάνω σε διάφορα είδη σχετικά με τη λογοτεχνία, χωρίς να τους κυριεύει το άγχος για το σωστό και το λάθος. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι χάρις τη Δημιουργική Γραφή το παιδί αναπτύσσεται ολοκληρωτικά, ενισχύει την εμπιστοσύνη για τον εαυτό του και παράλληλα σημειώνει πρόοδο πάνω στον τομέα της γλωσσικής, διανοητικής και συναισθηματικής του ανάπτυξης. Εφαρμόζεται σε σημαντικό ποσοστό για την προσέγγιση της Λογοτεχνίας από τις τάξεις του Δημοτικού μέχρι και την ανώτατη εκπαίδευση, το πανεπιστήμιο. Η αξιοποίησή της συνεισφέρει στην αποκαλυπτική, παιδοκεντρική, βιωματική και στην εκπαίδευση με βάση τη συνεργασία, για τον λόγο ότι τροποποιεί την αποδοχή της Λογοτεχνίας από την παθητικότητα στην ενεργητικότητα. Μέσω αυτής τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να εκφραστούν με καλλιτεχνικό τρόπο, κάνοντάς τους γνώριμες τις μεθόδους σχετικά με τη λογοτεχνική γραφή, παρά σαν μια τυπική διαδικασία η οποία τοποθετείται στα πλαίσια του προγράμματος(Κωτόπουλος, χ.χ.).

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν μπορούν να εφαρμοσθούν στο νηπιαγωγείο οι οποίες σχετίζονται με τη δημιουργική γραφή. Αυτές οι δραστηριότητες προέρχονται από το βιβλίο «Η δημιουργική γραφή στο νηπιαγωγείο», των Βακάλη Α.Π., Ζωγράφου- Τσαντάκη Μ. και Κωτόπουλου Τ.Η.

5.1. 1^η Δραστηριότητα: «Πες μας τι βλέπεις»

Στόχοι:

- Τα παιδιά να αναπτύξουν περιγραφικές ικανότητες.
- Να μπορούν να διακρίνουν και να περιγράφουν αντικείμενα και βιώματά τους.
- Να μπορούν να περιγράφουν το περιβάλλον γύρω τους και τα αντικείμενα που περιέχει.
- Να παρατηρούν, να θέτουν ερωτήματα, να ερευνούν, να συσχετίζουν και να περιγράφουν πρόσωπα και καταστάσεις.

Υλικά: Εικόνες σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή με αντικείμενα, πρόσωπα, ζώα, τοπία ή κτήρια και ένας βιντεοπροβολέας (σε περίπτωση που οι εικόνες έχουν ηλεκτρονική μορφή).

Περιγραφή Δραστηριότητας: Αρχικά η νηπιαγωγός φέρνει στην αίθουσα για να δείξει στα παιδιά, σχετικά με ένα παραμύθι που έχουν διαβάσει στην παρεούλα την προηγούμενη ημέρα, ένα αντικείμενο αλλά μπορεί και μια εικόνα στην οποία να παρουσιάζεται ένα πρόσωπο, κάποιο ζώο, τοπίο ή ακόμη και ένα κτήριο από το παραμύθι που διάβασαν. Ενώ τις παρουσιάζει ζητάει να τις πουν λέξεις που να περιγράφουν τα γνωρίσματα από τις εικονιζόμενες αναπαραστάσεις που παρουσιάζονται στην εικόνα. Συγκεκριμένα, αν γίνεται λόγος για ένα αντικείμενο, η νηπιαγωγός είναι σημαντικό να τους παρακινήσει να απαντήσουν στην ερώτηση τι είναι, πώς το λένε, πώς είναι (σχήμα, μέγεθος, χρώμα), ποια είναι τα υλικά και ο τρόπος κατασκευής του και ποια είναι η χρήση του. Στην περίπτωση που το αντικείμενο είναι δικό τους, η νηπιαγωγός προσπαθεί να ενθαρρύνει τα παιδιά να μιλήσουν και για τα συναισθήματα και τις σκέψεις που έχουν αλλά και για γεγονότα που έχουν συμβεί σχετικά με αυτό. Αν στην εικόνα είναι εικονιζόμενο ένα πρόσωπο τότε για να το περιγράψουν η νηπιαγωγός με τη σειρά της προτρέπει τα παιδιά να περιγράψουν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του προσώπου, να πούνε την ηλικία του και τι όνομα είναι ιδανικό για το συγκεκριμένο. Γι' αυτήν την εικόνα ρωτάει, επίσης, αν γίνονται εμφανείς ιδιότητες όπως είναι η επαγγελματική του κατάσταση ή τα ενδιαφέροντα που έχει. Σχετικά με την περιγραφή ενός ζώου, τότε καλούνται να αναφέρουν το ζώο που εικονίζεται και τα εξωτερικά του χαρακτηριστικά. Τα παιδιά που έχουν ζώα κάνουν μια περιγραφή του λέγοντας το όνομά τους, πότε και με ποιο τρόπο τα απέκτησαν, παρουσιάζουν την εξωτερική τους εμφάνιση και διάφορα γεγονότα και καταστάσεις που έχουν βιώσει μαζί με το ζώακι τους. Αντίθετα, για περιγραφή ενός κτηρίου, τότε με τις ερωτήσεις της νηπιαγωγού όπως για παράδειγμα, σε ποιο σημείο βρίσκεται, πώς είναι εξωτερικά και ποια είναι τα υλικά της κατασκευής του, πόσους χώρους θεωρούν ότι έχει όπως και ποιοι είναι αυτοί, αν θεωρούν ότι μέσα σε αυτό μένουν ή έμεναν παλαιότερα άνθρωποι και ποια είναι τα συναισθήματά τους καθώς το παρατηρούν. Όσον αφορά τη λεπτομερειακή απόδοση ενός τοπίου, η νηπιαγωγός παρουσιάζει μια εικόνα που το απεικονίζει και τους διατυπώνει ερωτήσεις όπως για παράδειγμα, τι βλέπουν στην εικόνα και τα βοηθάει να κάνουν περιγραφή από τη μια πλευρά του προς την άλλη, χρησιμοποιώντας

γένικό. Επίσης, μπορεί να τα ρωτήσει για κάποιο μέρος που έχουν επισκεφθεί, ρωτώντας σε ποιο σημείο τοποθετείται, πότε πήγαν, πώς και γιατί το επισκέφθηκαν. Κατά την περιγραφή τους είναι σημαντικό να χρησιμοποιούν παρελθοντικούς χρόνους, να εκφράσουν τα συναισθήματα που έχουν γι' αυτόν τον τόπο, όπως και τα γεγονότα που βίωσαν κατά την επίσκεψή τους. Είτε περιγράψουν ένα τοπίο σε μια εικόνα είτε μια επίσκεψή τους σε ένα μέρος, είναι σημαντικό να χρησιμοποιούν στον λόγο τους επιρρήματα.

Σε όλες τις περιγραφές η νηπιαγωγός είναι σπουδαίο να παρακινεί τα παιδιά να εφαρμόζουν επιθέτα, προσδιορισμούς και χρώματα. Ακόμη, μπορεί να παρέχει στα παιδιά μια ίδια εικόνα όπου η μια να είναι έγχρωμη και η άλλη ασπρόμαυρη και τα παιδιά με τη σειρά τους να τις παρατηρήσουν και να βρουν τυχόν διαφορετικά στοιχεία.

5.2. 2^η Δραστηριότητα: «Μια φορά και έναν καιρό...»

Στόχοι:

- Να αναπτύξουν αφηγηματικές ικανότητες.
- Να καλλιεργηθούν οι γλωσσικές και εκφραστικές ικανότητες μέσα από τις αφηγήσεις τους.
- Να μπορούν να δημιουργούν μια περιπέτεια και να τοποθετούν σε σειρά τα γεγονότα.
- Να εισάγουν περιγραφικά στοιχεία και πληροφορίες.
- Να αντιληφθούν τη συνεργασία, να παίρνουν αποφάσεις μεταξύ τους και να δημιουργούν την πορεία του παραμυθιού.
- Να οργανώνουν ιστορίες είτε παρέχοντάς τους κάποια βοήθεια είτε όχι.

Υλικά: έντυπες εικόνες, υπολογιστής (για τους ήχους που μπορεί να βάλει η νηπιαγωγός, ώστε να ξεκινήσει η ιστορία).

Περιγραφή Δραστηριότητας: Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για να καταφέρουν τα παιδιά να δημιουργήσουν ένα παραμύθι να βοηθήσει η νηπιαγωγός στην κατανόηση αυτών

των στοιχείων που το συνθέτουν. Η νηπιαγωγός ρωτάει τα παιδιά με ποιόν χαρακτήρα θα ήθελαν να ασχοληθούν, ποιοι άλλοι θα λάβουν μέρος στην ιστορία του παραμυθιού, σε ποιο μέρος θα διαδραματιστεί και ποια θα είναι η αρχή του. Η νηπιαγωγός πρέπει να τονίσει ότι ο κάθε χαρακτήρας που συμμετέχει στην ιστορία έχει καθορισμένες ιδιότητες, όπως και ο κάθε τόπος είναι καθορισμένος και αυτό συμβαίνει σε κάθε παραμύθι. Επίσης, πρέπει να κατανοήσουν πως οι χαρακτήρες περιλαμβάνονται από προβλήματα και καλούνται να τα αντιμετωπίσουν και να οδηγηθούν στη νίκη. Σε αυτή την περιπέτεια μπορούν να εμφανιστούν για να τους παρέχουν τη βοήθειά τους κάποια φιλικά τους πρόσωπα αλλά και μαγικά αντικείμενα και άλλοι που προσπαθούν να διακόψουν την πορεία τους. Η αναφορά σε όλα τα προηγούμενα γίνεται για να αντιληφθούν τα παιδιά τον τρόπο με τον οποίο δημιουργείται κάθε παραμύθι. Σε κάθε ιστορία δηλαδή διαδραματίζονται γεγονότα στα οποία λαμβάνει μέρος ο πρωταγωνιστής, ο οποίος στην πορεία της περιπέτειάς του συναντάει κάποιο μαγικό στοιχείο, έρχεται αντιμέτωπος με κάποιο ερέθισμα, μεταφέρεται σε ένα διαφορετικό μέρος, όπου εκεί υπάρχει πιθανότητα να «βγει από τον δρόμο του» και να τοποθετηθεί σε ένα άλλο μέρος, να τον κρατήσουν με τη βία, να βρεθούν στον δρόμο του άλλα πρόσωπα είτε φιλικά είτε εχθρικά, να έρθει αντιμέτωπος με κάποια σωματική του βλάβη, να πλουτίσει, να ξεπεράσει διάφορα ζητήματα και στο τέλος να έχει θετικά αποτελέσματα από όλη την περιπέτεια που πέρασε.

Για την υλοποίηση της δραστηριότητας η νηπιαγωγός δίνει στα παιδιά έναν τίτλο, όπου με βάση αυτόν να δημιουργήσουν ένα παραμύθι, να τους παρέχει λίγες λέξεις, ώστε να βοηθηθούν και να οργανώσουν μια κατάσταση. Επίσης, να ακούσουν μια ηχητική υπόκρουση ή να τους παρέχει μια εικόνα είτε από κάποιον χαρακτήρα είτε από κάποιο τοπίο, με αποτέλεσμα να συνεισφέρουν στη διαδικασία για μια συζήτηση σχετικά με την υπόθεση που θα έχει το παραμύθι.

5.3. 3^η Δραστηριότητα: «Μέσα από τα μάτια του άλλου»

Στόχοι:

- Να ενθαρρύνονται να αιτιολογούν τις επιλογές και τις γνώμες τους.
- Να υποθέτουν την εξέλιξη της ιστορίας και να σχολιάζουν τους ήρωες.
- Να δημιουργούν δικές τους ιστορίες.
- Να ζήσουν τα γεγονότα από διαφορετικές πλευρές.

Υλικά: Ένα παραμύθι.

Περιγραφή Δραστηριότητας: Αρχικά η νηπιαγωγός διαβάζει ένα παραμύθι και μετά την ολοκλήρωσή του ξεκινάει μια συζήτηση σχετικά με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ποιοι είναι, ποιος είναι ο ρόλος τους μέσα στην υπόθεση, ποιος από τους χαρακτήρες τους κίνησε το ενδιαφέρον και για ποιο λόγο. Μετά τη συζήτηση προτείνει στα παιδιά να πουν και τα ίδια την ιστορία, αυτή τη φορά όμως από την πλευρά του κάθε ήρωα. Δηλαδή, το κάθε παιδί με τη σειρά του εξιστορεί την ιστορία μπαίνοντας στη θέση και από έναν διαφορετικό ήρωα ο καθένας. Η νηπιαγωγός με τη σειρά της παρακινεί τα παιδιά ρωτώντας τα «Εάν εσύ ήσουν ο Παπουτσωμένος γάτος κλπ. τι θα έλεγες για τη δική σου ιστορία;».

6. Βιβλιογραφικές Αναφορές

Αναγνωστόπουλος, Β.Δ. (1997). *Τέχνη και τεχνική του παραμυθιού*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Αντωνοπούλου, Π. & Πολυδώρου, Μ. (χ.χ.). *Το παιδικό παραμύθι ως μέσο διδακτικής κουλτούρας/ πολιτισμού*. Ανακτήθηκε από http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi9/ypodراسi9.2b_2013/2_%CE%98%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20%CE%9A%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1/2.1_%CE%93%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CF%83%CE%B1%20-%20%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1/%CE%A0%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BC%CF%8D%CE%B8%CE%B9.pdf

Ασλανίδου, Μ. (2014). *Διδακτική αξιοποίηση του παραμυθιού με τη χρήση των ψηφιακών μέσων*. (Πτυχιακή εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Αυδίκος, Ε. (1997). *Το λαϊκό παραμύθι: Θεωρητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Βακάλη, Α.Π., Ζωγράφου- Τσαντάκη, Μ. & Κωτόπουλος, Τ.Η. (2013). *Η δημιουργική γραφή στο νηπιαγωγείο*. Θεσσαλονίκη: επίκεντρο.

Ευκαρπίδου, Κ. (2020). *Το σύγχρονο παραμύθι: Η συμβολή και ο ρόλος του στην προσωπική ανάπτυξη του ατόμου και τη συλλογική πολιτισμική ταυτότητα. Δράσεις φιλανθρωπίας και δημιουργικής γραφής*. (Μεταπτυχιακή εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Ανακτήθηκε από <https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1842/%CE%94%CE%99%CE%A0%CE%9B%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ζαραφωνίτη, Φ. (2022). *Η συμβολή του παραμυθιού στην ανάπτυξη των παιδιών (Μέρος Α)*. Ανακτήθηκε από <https://therapialogou.gr/2021/02/21/%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CE%BB%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BC%CF%85%CE%B8%CE%B9%CE%BF%CF%8D-%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%8E%CE%BD/>

Ζαρπαλά, Α. (2019). *Σύγχρονα και κλασικά παραμύθια. Η συγκριτική μελέτη στερεοτύπων*. (Πτυχιακή εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Ανακτήθηκε από <https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1327/%CE%96%CE%B1%CF%81%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%AC%20%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ζιώγα, Ι. (2017). *Η χρήση του παραμυθιού στα εκπαιδευτικά προγράμματα του νηπιαγωγείου*. (Πτυχιακή εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Ανακτήθηκε από <https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/728/%CE%99%CE%A9%CE%9>

[1%CE%9D%CE%9D%CE%91-%CE%96%CE%99%CE%A9%CE%93%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y](#)

Κανατσούλη, Μ. (2002). *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας: σχολικής και προσχολικής ηλικίας* (Δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση). Θεσσαλονίκη: UniversityStudioPress. Ανακτήθηκε από file:///C:/Users/User/Downloads/pdfcoffee.com_--16580-pdf-free.pdf

Κανατσούλη, Μ. (2018). *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας: σχολικής και προσχολικής ηλικίας* (Τρίτη έκδοση). Θεσσαλονίκη: UniversityStudioPress.

Κάκου, Ε. (2021). *Η συμβολή του παραμυθιού στη μαθησιακή διδασκαλία κατά την προσχολική εκπαίδευση*. (Πτυχιακή εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Καλλή, Δ. (χ.χ.). *Η αξία των παραμυθιών στην παιδική ηλικία*. Ανακτήθηκε από <https://epikoinonia.net/%CE%B7-%CE%B1%CE%BE%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BC%CF%85%CE%B8%CE%B9%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B7%CE%BB%CE%B9/>

Καπόλα, Ε. (2020). *Η θεραπευτική αξία των παραμυθιών σε συνδυασμό με την εικαστική θεραπεία*. Ανακτήθηκε από <https://www.art-therapy.gr/tetradia/arthra/ellinika/i-therapeftiki-aksia-ton-paramythion-se-syndyasmome-tin-eikastiki-therapeia>

Κοκκίνου, Ε., Παπαχρήστου, Μ. & Χαρακόπουλος, Χ. (2016). Η εκπαίδευση στην εποχή των Τ.Π.Ε. Στο Φ. Γούσιας (Επιμ.), *Τα Πρακτικά του Συνεδρίου* (σσ. 1033-1040), Αθήνα, 5-6 Νοεμβρίου 2016, ISBN: 978-618-82301-1-8. Ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/publication/342872948_Joomag_Ena_periodiko_demiourgikes_graphes

Κουκάλη, Ν. (2015). *Η γλωσσική ανάπτυξη των νηπίων μέσα από το παραμύθι*. (Πτυχιακή εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Κωτόπουλος, Τ.Η. (χ.χ.). *Δημιουργική γραφή και εκπαίδευση*. Ανακτήθηκε από <http://impschool.gr/deltio-site/?p=62>

Μαγκαφάς, Π. (2018). *Ο ρόλος του παραμυθιού στην ανάπτυξη του παιδιού*. Ανακτήθηκε από <https://www.neakriti.gr/article/psuhologia/1527357/o-rollos-tou-paramuthiou-stin-anaptuxi-tou-paidiou/>

Μαλαφάντης, Κ.Δ. (2007). *Το παραμύθι και η δημιουργικότητα των παιδιών*. Ανακτήθηκε από <http://keimena.ece.uth.gr/main/t18/04-malafantis.pdf>

Μιζαμίδου, Κ. (2017). *Σενάρια διδασκαλίας για τη διδακτική προσέγγιση του παραμυθιού μέσα στην τάξη*. (Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Μιμηγιάννη, Δ. (2017). *Η καλλιέργεια της φαντασίας στην προσχολική ηλικία μέσα από αυτοσχέδιες ιστορίες των παιδιών*. (Πτυχιακή εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Μπετελχάμ, Μ. (1995). *Η γοητεία των παραμυθιών: Μια ψυχαναλυτική προσέγγιση*. Αθήνα: Γλάρος.

Μπουλιτσάκη, Α.Γ. (2016). *Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής με χρήση Τ.Π.Ε. για παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας με δυσλεξία*. (Πτυχιακή εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Ανακτήθηκε από <https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/302/%ce%a0%ce%a4%ce%a5%ce%a7%ce%99%ce%91%ce%9a%ce%97%20%ce%94%ce%a1%ce%91%ce%a3%ce%a4%ce%97%ce%a1%ce%99%ce%9f%ce%a4%ce%97%ce%a4%ce%95%ce%a3%20%ce%94%ce%97%ce%9c%ce%99%ce%9f%ce%a5%ce%a1%ce%93%ce%99%ce%9a%ce%97%ce%a3%20%ce%93%ce%a1%ce%91%ce%a6%ce%97%ce%a3%20%ce%9c%ce%95%20%ce%a7%ce%a1%ce%97%ce%a3%ce%97%20%ce%a4%ce%a0%ce%95%20%ce%93%ce%99%ce%91%20%ce%a0%ce%91%ce%99%ce%94%ce%99%ce%91%20%ce%a0%ce%a1%ce%9f%ce%a3%ce%a7%ce%9f%ce%9b%ce%99%ce%9a%ce%97%ce%a3%20%ce%9a%ce%91%ce%99%20%ce%a0%ce%a1%ce%a9%ce%a4%ce%9f%ce%a3%ce%a7%ce%9f%ce%9b%ce%99%ce%9a%ce%97%ce%a3%20%ce%97%ce%9b%ce%99%ce%9a%ce%99%ce%91%ce%a3%20%ce%9c%ce%95%20%ce%94%ce%a5%ce%a3%ce%9b%ce%95%ce%9e%ce%99%ce%91%201..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ντόμορα, Π.Ι. (2021). *Παιδιά με αναπηρία στο σύγχρονο παραμύθι*. (Πτυχιακή εργασία). Αθήνα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Ανακτήθηκε από https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/919/%ce%a0.%ce%93.%20NTO MORA_17106.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ντούλια, Α. (2010). Διδάσκοντας μέσα από τα παραμύθια: Δυνατότητες- όρια- προοπτικές. *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω», 7-9 Μαΐου 2010*, ISSN 1790- 8574. Ανακτήθηκε από http://www.elliepek.gr/documents/5o_synedrio_eisigiseis/Ntoulia_Athina.pdf

Παπανικολάου, Ι. (χ.χ.). *Η παιδαγωγική αξία του παραμυθιού στην προσωπική ανάπτυξη και αγωγή του παιδιού*. Ανακτήθηκε από <https://bodin.gr/nea/i-paidagwgiki-aksia-tou-paramythiou-stin-proswpiki-anaptyksi-kai-agwgi-tou-paidioy/>

Προύσαλης, Δ. (2009). Λαϊκό παραμύθι και περιβάλλον: Όταν η τέχνη της Αφήγησης μπολιάζει την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. *1^ο Πανελλήνιο Διεπιστημονικό Συνέδριο Τέχνης & Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, 29-31 Μαΐου 2009* (σσ. 359- 369). Ανακτήθηκε από https://www.ekke.gr/projects/estia/Cooper/Praktika_Synedrio_Evgenidio/Files/Text_files/III_Paralliles_Sinedries/Eisigiseis/Prousalis_eisigisi.pdf

Σάλμοντ, Ε. (χ.χ.). *Η παιδαγωγική σημασία και αξιοποίηση του λαϊκού παραμυθιού για το παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες και δυνατότητες*. Ανακτήθηκε από <https://www.specialeducation.gr/files4users/files/pdf/salmond@201.pdf>

Στανιού, Ε.Χ. (2021). «Το παραμύθι, σταθερή αξία σε κάθε δύσκολη περίοδο». Ανακτήθηκε... από <https://diastixo.gr/arhra/16251-paramythi>

Σωτηρίου, Ε., Ντίνας, Κ.Δ., Στάμου, Α. & Γρίβα, Ε. (2013). Πρόταση διδασκαλίας των λαϊκών παραμυθιών ως κειμενικού είδους: Προσέγγιση με βάση την κριτική ανάλυση λόγου. *Πανελλήνιο Συνέδριο*. 1-3 Νοεμβρίου 2013, Δράμα. Ανακτήθηκε από http://www.nured.uowm.gr/drama/Eisegeseis_files/%CE%A3%CF%89%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CC%81%CE%BF%CF%85,%20%CE%9D%CF%84%CE%B9%CC%81%CE%BD%CE%B1%CF%82,%20%CE%A3%CF%84%CE%B1%CC%81%CE%BC%CE%BF%CF%85%20%26%20%CE%93%CF%81%CE%B9%CC%81%CE%B2%CE%B1.pdf

Το ΒΗΜΑ Team (2018). «Φάρμακο» για το ανοσοποιητικό τα λαϊκά παραμύθια. Ανακτήθηκε από <https://www.tovima.gr/2018/03/18/culture/farmako-gia-to-anosopoiitiko-ta-laika-paramythia/>

Τουαντζόγλου, Α. (2018). *Ανατρέποντας παραμύθια*. (Διπλωματική εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Τσαμπούρη, Α., Μυτιληναίου, Ε., Γκισούρης, Χ. & Ευγενειάδης, Γ. (2015). «Φτιάξε μαζί μας το δικό σου παραμύθι...». Στο Γ. Παπαδάτος, Σ. Πολυχρονοπούλου, Α. Μπαστέα (Επιμ.), *5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης* (σσ. 1438-1447), Αθήνα, 19-21 Ιουνίου 2015. Ανακτήθηκε από <file:///C:/Users/User/Downloads/366-662-1-SM.pdf>

Τσιλιμένη, Τ. (2015). Το λαϊκό παραμύθι ως γέφυρα διαπολιτισμικής επικοινωνίας: η περίπτωση των παραλλαγών. Προτάσεις αξιοποίησης στην εκπαίδευση. *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου: Λογοτεχνία και Διαπολιτισμικές Διαδρομές*, Κομοτηνή. Ανακτήθηκε από http://utopia.duth.gr/~mdimasi/cng/index_htm_files/Tsilimeni.pdf